

Pred volitvami

Dne 22. novembra bodo tudi na Tržaškem upravne volitve. Izvoljeni bodo novi občinski sveti v občinah Devin-Nabrežina, Dolina, Zgonik, Repentabor in Milje. V tržaški občini tokrat ne bo takšnih volitev, ker bo njenemu občinskemu svetu potekel mandat šele leta 1966. Volivci tržaške občine pa bodo konec novembra kljub temu poklicani k volivnim žaram, ker so ta dan na sporedu volitve novega tržaškega pokrajinskega sveta.

Kar zadeva občnske volitve, je treba poudariti, da je letos postal veljaven nov zakon, po katerem se občinski sveti tistih občin, ki imajo več kot pet tisoč prebivancev, volijo po tako imenovanem proporcionalnem sistemu. To pomeni, da je število svetovavcev, izvoljenih na posameznih listah, odvisno od števila glasov, ki jih prejme vsaka lista. V teh občinah — na Tržaškem prideta v poštev Devin-Nabrežina in Dolina — so se občinski sveti doslej volili po večinskem volilnem sistemu in posledica tega je bila, da sta se pri volitvah dejansko uveljavljali le dve listi: večinska, na kateri je bilo izvoljenih štiri

SLOVENC!

SLOVENSKE KORISTI

ZAHTEVAJO, DA VOLIMO

»SLOVENSKO SKUPNOST!«

petine svetovavcev, in manjšinska, ki je dala ostalo petino. Vsi glasovi, oddani drugim listam, so bili popolnoma zgubljeni.

Glede na novi volilni zakon se bo torej 22. novembra tudi v devinsko-nabrežinski ter dolinski občini udeležilo volitev več list, katerih kandidati bodo imeli možnost izvolitve.

Kot smo že poročali, so volivci, ki se zbirajo okrog »Slovenske skupnosti«, izrazili na sestankih željo, da bi v vseh slovenskih okoliških občinah njihova lista nastopila samostojno. Zato so sedaj povsod v teku prijave za predložitev kandidatnih list in se predvideva, da bo to delo zaključeno že v začetku prihodnjega tedna, čeprav poteče rok šele 28. t. m.

Nič manj važne kot občnske pa niso pokrajinske volitve, h katerim so poklicani, kot smo že dejali, vsi volivci s Tržaškega. Nujno je potrebno, da si tržaški Slovenci izvolimo svoje zastopstvo tudi v ta zbor, kot ga že imamo v deželnem svetu. Če hočemo to doseči, pa moramo v čimvečjem številu glasovati za listo Slovenske skupnosti, ki bo predložila svoje kandidate v vseh volilnih okrožjih. Če bodo slovenski volivci tudi 22. novembra pokazali takšno politično zrelost, kot so jo pokazali pri letošnjih deželnih volitvah, je gotovo, da bodo imeli svojo zastopstvo tudi v pokrajinskem svetu. Za dosego tega cilja pa je nujno potrebno, da prejme lista Slovenske skupnosti čimveč glasov in se krepko uveljavi tudi v tej demokratični preizkušnji.

VEDNO BLIŽE PLANETOM

12. oktobra pred poldnevom so sovjetske radijske in televizijske postaje prekinile oddaje, da so naznanile, da so isti dan ob 10.30 po moskovskem času Sovjeti izstrelili v vesolje vesoljsko ladjo »Vzhod« s tročlansko posadko. Vsi trije so že v zreli dobi, najmlajši je star 27 let.

Izstrelitev se je popolnoma posrečila. Kozmonavti so obkrožili Zemljo v 90,1 minutah v krožnici, katere največja oddaljenost od Zemlje je znašala 409 km, najmanjša pa 178 km. Ves čas so bili z Zemljo v radijski zvezi. Kabina je bila zelo prostorna in kozmonavti so se lahko gibali v njej brez čelade, ker je bila neprodušno zaprta in napolnjena z zrakom.

Svet je pričakoval, da bo »Vozhod« ostal v vesolju dalj časa, morda celo teden dni, a se je nepričakovano hitro spustil v torek dopoldne in pristal v sovjetski srednji Aziji.

PRVI SKUPINSKI POLET

Trije sovjetski kozmonavti z vesoljske ladje »Vozhod«, ki so v torek dopoldne srečno dokončali svoje kroženje okrog Zemlje, potem ko so ostali v krožnici nekaj nad 24 ur, so prispeli popoldne v mesto Kustaraj v severnem Kazakstanu, kjer bodo prenočili. Vesoljski polet treh kozmonavtov se je zaključil — kot je sporočila agencija TASS — na severu takomenovane deviške zemlje v severnem Kazakstanu in sicer na ozemlju nekega državnega posestva, katerega kmečki delavci so bili prvi, ki so prihiteli h kozmonavtom. Ti so se zdeli pri najboljšem zdravju in so tudi potrdili, da se dobro počutijo. Prisilili pa so jih, da so si oblekli zimsko obleko in si nataknili volnene kape, ker leži v severnih krajih srednje Azije že sneg. V sredo so se podali v Salatov ob Volgi, kjer jih zdravniško pregledujejo in kjer bodo podali poročilo o svojem poletu.

Proslavo na Rdečem trgu v Moskvi jim bodo priredili verjetno v soboto, ob povratku Hruščova iz Sočija ob črnem morju, kjer si je privoščil nekaj dni počitka.

Treh kozmonavtov, pilota Komarova, znanstvenika Feoktistova in zdravnika Jegorova ki so šestnajstkrat obkrožili Zemljo, ni avtomatično vrglo iz vesoljske kabine, ampak so bili še v njej, ko je ta pristala s pomočjo padal.

Sovjetska vlada in centralni komite komunistične partije sta objavila izjavo, v kateri pravita, da se začenja z letanjem »Vozhoda« novo obdobje v osvajanju vesoljskega prostora. S tem poletom je namreč ustvarjen trden temelj za daljše izvenzemeljske vesoljske polete. Izjava tudi naglašja, da je bil to prvi skupinski polet v zgodovini vesoljskega letanja. »Vozhod« je prva vesoljska ladja, ki je imela veččlansko posadko.

Kot piše ruski list »Izvestja«, bodo prišle zdaj na vrsto velike medplanetarne la-

dje, ki bodo prevažale veliko število potnikov. To pa je možno seveda samo tehnično, kajti takšna medplanetarna potovanja bi ne imela smisla, dokler niso raziskani drugi poleti. Vprašanje ima pa tudi svojo psihološko plat. Res je možno zgraditi vesoljsko ladjo za dolge medplanetarne polete, toda kako bi poleti, ki bi trajali morda mesece, vplivali na človeško psiho, ne glede na telesno zdravje? Kakšen občutek bodo imeli vesoljski potniki v praznini vesoljskega prostora?

Tudi nadaljnje osvajanje vesolja bo torej šlo le počasi in postopno. Pač pa je morda že b'izu izkrcanje na Luni. Američani vidijo v tem sovjetskem poletu predvsem poskus v tej smeri, s katerim se začne zadnja tekma, kdo bo prej na Luni, Američani ali Rusi. Podpredsednik angleške medplanetarne družbe Gatland meni, da bodo Rusi sposobni poslati vesoljsko ladjo s človeško posadko proti Luni leta 1967, morda za proslavo 50. letnice okto-brske revolucije. Za polet na Luno bi ne bila potrebna mnogo močnejša raketa, kot so jo uporabili za izstrelitev »Vozhoda«.

Sovjetski kozmonavti, ki so preleteli v osvetju več kot 700 tisoč kilometrov, so imeli dvojno nalogo. Prvič, proučiti fiziološke uplive na človeški organizem med poletom v vesoljni prostor, in drugič, ugotoviti, ali bo možno postaviti na poti proti drugim planetom vmesno postajo.

Sovjetski vesoljski vzlet je spodbudil tudi Američane, ki nameravajo prihodnjega 12. februarja pognati v ozračje vesoljsko ladjo z dvema astronautoma.

ITALIJA IN JUGOSLAVIJA

Italijanski senat je razpravljal v torek o odobritvi sporazuma o pridružitvi Turčije k Skupnemu evropskemu trgu. Zunanji minister Saragat je imel v teku debate govor, v katerem je poudaril, da pomeni ta sporazum uvod h kasnejšemu pristopu Turčije k Evropski gospodarski skupnosti. Saragat je zagotovil, da so bile vse koristi Italije pri podpisu te pogodbe primerno zavarovane. Italija pa bo tudi pomagala Turčiji, da izboljša svoj gospodarski položaj in da dvigne življenjsko raven turškega ljudstva.

Saragat pa je govoril tudi o ratifikaciji obmejnega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Rekel je, da je važnost tega sporazuma razvidna iz števila prehodov, ki so jih zaznavali od podpisa videmskega sporazuma v letu 1955 do konca leta 1962. V tem času so zabeležili na mejnih blokih 45 milijonov prehodov s prepustnicami. »Gre za pojav, ki je zelo značilen za razvoj odnosov in za promet s sosedno Jugoslavijo ter za razvoj vedno boljših odnosov med obema državama, za katere se Italija toplo zavzema,« je rekel Saragat.

RADIO TRST A

♦ **NEDELJA**, 18. oktobra, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmtiška oddaja; 9.30 Slovenski ljudski motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Zogica-marogica«, mladinska radijska igra, avtor Franjo Kumer. Igrajo glani RO, vodi Lojzka Lombar; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v nasi deželi. Urednika: Mitja Volčič in Dušan Černe; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.00 Znani pevci: Mina in Henry Salvador; 14.45 Pevski zbori Julijske Benečije in Furlanije; 18.00 Kino, včeraj in danes. Urednik: Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklore: Niko Kuret: »Pratika za drugo polovico oktobra«; 21.00 Vabilo na ples; 22.10 Klasična simfonija - Wolfgang Amadeus Mozart: Simfonija št. 38 v D-duru

♦ **PONEDELJEK**, 19. oktobra, ob: 11.45 Beneški motivi; 12.15 Iz slovenske folklore: Niko Kuret: »Pratika za drugo polovico oktobra«; 18.30 Naši mladi solisti, Pianistka Grazia Barbanera; 19.15 Plošče za vas: 2. quiz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 20.30 Giacomo Puccini: »Gianni Schicchi«, opera v enem dejanju. Orkester in Zbor Italijanske Radiotelevizije vodi Alfredo Simonetto.

♦ **TOREK**, 20. oktobra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.45 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Sodobna jugoslovanske glasbe; 19.15 Pisani balončki, radijski teater za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.30 Slovenske novele 19. stoletja: Janez Mencinger: »Zmubljeni, pa smet najdeni sin«; 21.55 Koncertisti naše dežele: Klavirski duo Franco Agostini in Giuliana Gulli.

♦ **SREDA**, 21. oktobra, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Prijetna srečanja, izbor motivov in izvajavcev; 18.30 Iz programske glasbe, pripravil Gojmir Demšar; 19.15 Slovensko gledališče na Tržaškem: Adrijan Rustja in Rado Nakrst: »Med dvema vojnama«; 20.30 Simfonični koncert Orkestra gledališča Verdi. Vodi Eferm Kurtz. Sodeluje flavtiska Elaine Shaffer. V odmoru (približno ob 21.10). Knjižne novosti: Franc Jeza: »Giuseppe di Ragogna in njegova knjiga Belvedere sulla diga«.

♦ **CETRTEK**, 22. oktobra, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Zgodovinske zanimivosti; 17.20 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susv Rim; 18.30 Kantate in oratoriji. Johannes Brahms: Neue Liebesliederwalzer, op. 15 za soliste in zbor; 19.15 Širimo obzorja: Tradicionalne dejavnosti tržaškega gospodarstva: »Plovne družbe«, pripravil Vi Turina; 20.30 »Adelchi« tragedija v petih dejanjih Alessandra Manzoni, prevedel Vinko Beličič. Igrajo člani R.O., režira Jože Peterlin.

♦ **PETEK**, 23. oktobra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Jugoslovanski solisti: Pianist Jakob Jež, Marij Kogoj: »Malenkosti« za klavir.

19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič: »Novo kulturno obdobje: romantika«; 21.00 Koncert operne glasbe. Vodi Massimo Pradella. Sodelujeta sopranistka Adriana Lazzarini in tenorist Gino Sinimberghi. V odmoru (približno ob 21.30) Obletnica meseca: Rado Bednarik: »Janez Svetokriški, ob 250. obletnici smrti«; 22.55 Sodobna glasba: Benjamin Britten: Lachrimae, op. 48 (Reflections on a song of Dewland). Izvajavca: violist Bruno Giuranna in pianist Riccardo Castagnone. Pavle Merku: Koncert za rog in zbor. Izvajavca: hornist Jože Falout in zbor Zagrebške Radiotelevizije, ki ga vodi Slavko Zlatič.

♦ **SOBOTA**, 24. oktobra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Znani sodobniki; 15.00 Volan. Oddaja Piera Accoltija za avtomobiliste; 15.30 »Bežno srečanje«, radijska igra Aleksandra Marodiča. Igrajo člani R.O., režija Slavka Rebeca; 17.20 II. vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Družinski obzornik. Urednik: Ivan Theuerschuh; 20.30 Teden v Italiji; 20.45 Zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane; 21.00 Vabilo na ples; 22.00 Veliki tuji simfonični orkestri.

TEDENSKI KOLEDARČEK

18. oktobra, *nedelja*: Luka, Vojnomir
19. oktobra, *ponedeljek*: Etbin, Inko
20. oktobra, *torek*: Felician, Vanka
21. oktobra, *sreda*: Urška, Tugomer
22. oktobra, *četrtak*: Zorislava, Vera
23. oktobra, *petek*: Severin, Pribislav
24. oktobra, *sobota*: Rafael, Elko

Črnc dobil Nobelovo nagrado za mir

Nobelovo nagrado za mir so podelili v Oslu voditelju ameriškega črnkega gibanja za rasno enakopravnost Lutheru Kingu. Luther King je pastor baptistične Cerkve in je star 35 let. Izjavil je, da bo uporabil nagrado, ki znaša okrog 33 milijonov lir, za nadaljevanje gibanja za rasno integracijo v Združenih državah. Rekel je tudi, da bo nagrada v veliko vzpodbudo tudi vsem tistim, ki se udeležujejo boja za državljanske pravice.

V zadnjih mesecih je bil Luther King posebno aktiven tako v Združenih državah kot v tujini, kamor je napravil številna potovanja. Letos je dobil Luther King tu-

di Kennedyjevo nagrado, ki jo je podelila neka katoliška organizacija. Prejšnji mesec pa je bil sprejet v avdijenco pri papežu.

RAZGOVORI SARAGAT - SPAAK

V Rimu so se začeli v sredo politični razgovori med zunanjim ministrom Saragatom in belgijskim zunanjim ministrom Spaakom. Razpravljata zlasti o političnem združevanju Evrope in o ustanovitvi večstranske atomske sile Atlantskega zavezništva. Za tako skupno atomsko silo se zavzema zlasti Zahodna Nemčija, ki je celo predlagala, da bi sklenila g'ede nje poseben ločen sporazum z Združenimi državami, če bi druge atlantske države ne bile za to.

BLAGO ZA LJUDI

Med Zahodno in Vzhodno Nemčijo se je sklenila prejšnji mesec neka posebna zmenjava. Zastopnik vlade v Pankowu je ponudil bonnski vladi, da bodo spustili iz vzhodnonemških ječ 800 političnih pripornikov, če da Zahodna Nemčija primerno odškodnino v blagu. Razgovori med obema nemškima polovicama so se ugodno zaključili. Vzhodna Nemčija bo dobila v zameno maslo in umetna gnojila v vrednosti več milijonov mark.

Nekateri politični letniki so že prišli preko žičnih ograd in izza berlinskega zida. Obljubljeno jim je, da bodo lahko prišle za njimi tudi njihove družine.

ŠTEVILO ČLANIC ZN JE VEDNO VEČJE

Varnostni svet Organizacije združenih narodov je sklenil na petkovi seji, da sprejme mlado afriško državo Malawi v ZN, kot novo članico. Ta afriška republika, ki se je prej imenovala Nyassaland in je bila angleška kolonija, bo 113. država v sklopu Združenih narodov. Za sprejem v ZN je prosila tudi nova republika Malta.

Glavni zbor Združenih narodov je sklican za dan 10. novembra. Ni izključeno — celo verjetno je — da se bosta zasedanja udeležila ameriški predsednik Johnson in sovjetski vodja Nikita Hruščov.

Kolonizacija se nadaljuje

Goriški občinski svet je na seji z dne 13. t. m. z večino glasov odobril načrt, po katerem so predvidena tri področja za gradnjo ljudskih stanovanj, in sicer ob Cesti 3. armade, v Štandrežu in pri Ločniku. Na teh področjih bodo predvidoma zgradili skupno 3 tisoč stanovanj. V zvezi s tem vprašanjem je nastala obširna debata, v katero je poseglo več svetovalcev. Predstavniki Slovenske liste so vložili posebno resolucijo, v kateri ugotavljajo, da bi izvedba načrta ogrožala obstoj slovenske narodne skupine, ker bi se umetno spremenila narodna sestava Štandreža in sovodenjske občine. Resolucijo je na seji obrazložil dr. Sfi'igoj, ki je med drugim poudaril, da bi stanovanja lahko gradili med Farro in Ločnikom, kjer zemlja ni tako rodovitna.

Predstavniki KD niso upoštevali teh argumentov in so s podporo predstavnikov novofašistov odobrili načrt, katerega izvedba bo dejansko spremenila narodnostno lice dveh slovenskih krajev na Goriškem.

Ker je vprašanje važno, se bomo k njemu povrnili.

PORAZ VLADNE KOALICIJE V BELGIJI

V Belgiji je utrpela vladna koalicija krščanskih socialcev in socialistov v nedeljo hud poraz pri upravnih volitvah.

Presenetljivo pa je, da so komunisti kljub razkolu v partiji med filozofje in filokitajce napredovali. Večina volivcev, ki so sklenili dati svoj glas komunistom, se je odločila za pristaše Moskve.

Liberalna stranka je dosegla po daljšem razdobju, ki ga je prebila v opoziciji in kar je pripomogla k njeni prenovitvi, uspeh, ki pa je bil predviden.

Krščanski socialci pa ostanejo kljub svojemu porazu še vedno največja belgijska stranka. Tudi socialisti ostanejo močnejši kot liberalci, ki navadno pridobijo na številu glasov, vsakokrat ko so v opoziciji. Pridobila je zlasti stranka Flamska unija, ki je za razdelitev Belgije v dve federacijski enoti, Flamsko in Valonijo.

DE GAULLE SE VRAČA

Francoski predsednik De Gaulle se mudi trenutno v Braziliji, ki je zadnja postaja njegovega potovanja po latinski Ameriki. Povsod so ga zelo prisrčno sprejeli. Nekatero južnoameriške države upajo dobiti od Francije gospodarsko pomoč. Južna Amerika je eden najrevnejših predelov na zemlji. De Gaulle bo ostal v Braziliji tri dni.

Posrednik ZN za Ciper, Ga'o Plaza, je prispel v sredo v Atene, na razgovore z grško vlado. Že prej je imel take razgovore s turško vlado. Izjavil je, da ugotavlja večjo prožnost v stališčih turške in ciprske vlade.

Na Cipru zamenjujejo te dni eno tretjino »mirovnih sil« ZN, okrog 1700 mož. Nadomestilo jih bo vojaštvo iz istih držav.

Sovjetska zveza je za dve leti v zaostanku s svojimi prispevki (članarino) za Združene narode in nikakor noče plačati. Grozi, da bo rajši izstopila.

SLOVENC NA OLIMPIADI

Kot znano, je v jugoslovanski reprezentanci na olimpiadi v Tokiu precej slovenskih atletov. Dosegli so tudi že nekaj lepih uspehov.

Franc Červan je zasedel v sredo v teku na 10.000 m zelo lepo 10. mesto, v boju s svetovno elito v tej panogi.

Osmerec z Bleda, v katerem pa veslajo tudi nekateri veslači splitskega »Mornarja«, pa je zasedel v četrtek v finalu 4. mesto.

Omejevanje investicij v Sloveniji

Investicije, izvoz in energetika so zdaj trije glavni problemi jugoslovanskega gospodarstva.

Naravno je, da so razne »divje gradnje« privedle do reakcije, to je do skrčenja investicijskih kreditov. Nevarnost pa je, da vlada in nižje oblasti zapadejo v nasprotno skrajnost, kot se je pokazalo pri železnici Koper-Prešnica. Utegne se poviniti staro eksperimentiranje, ki je zlasti pogubno v monetarni in finančni politiki.

Splošna gospodarska banka Slovenije je namreč na pobudo iz Beograda odpovedala investicijske kredite večjemu številu investitorjev, zlasti naslednjim: Pristanu Koper za gradnjo železniške proge Koper-Prešnica s proračunsko vrednostjo 6 milijard 309 milijonov dinarjev; Energokemičnemu kombinatu Velenje za gradnjo plinarne in pripadajočih objektov (32 milijonov dinarjev); Železarni Store za modernizacijo in rekonstrukcijo (14 milijard 529 milijonov dinarjev); Kemični tovarni Moste za gradnjo obrata poliamidnih vlaken (3 milijarde 598 milijonov); Okrajni skupščini Maribor za gradnjo sulfatne celuloze in matronskega papirja na Otiškem vrhu (21 milijard 599 milijonov).

Škodljivo je že črtanje investicij Energokemičnemu kombinatu Velenje, ko pa energetske krize v jesenskem obdobju (september-oktober) postajajo že kronične. Ponavljajo se stare napake državne družbe JUGEL. Slovenija je idealno področje za energetske kombinatne in nove elektrarne, ker imajo Drava, Soča in Sava takoj za Drino največjo vodno silo.

Naravnost nerazumljiv pa je sklep za črtanje investicij koprski železnici. Jugoslovanski izvoz je letos v težavah in zastoju. V Sloveniji so n. pr. strojogradnja, črna metalurgija, industrija nafte in elektroin-

SLOVENCIMAMO DOVOLJ SPOSOBNIHLJUDI IN DOBRIH GOSPODARJEV. ONI NAJ VODIJO NAŠE OBČINE. NI NAM POTREBNO VARUŠTVO NESLOVENSКИH STRANK.

dustrija letos izvozile celo manj kot v istem času lani. Čudežni dvig izvoza v sedanjih razmerah je utvara. Toda trdne valute za uvoz je mogoče dobiti tudi s turizmom in tranzitnim prometom. Valute s tranzitom lahko zasluži zlasti pristan Koper a je vedno bolj ohromljen zaradi pomanjkanja železnice. Za letos so pristanu napovedali milijon ton prometa, a ta količina gotovo ne bo dosežena in tem manj napovedana 2 milijona in pol v letu 1965.

Ce gradnje železnice Koper-Prešnica ne bi zavlačevali v nedogled, bi po prvotnih računih stala le 3 milijarde in pol dinarjev.

Z železnico bi se blagovni promet lahko dvignil na omenjena dva milijona in pol ton, od česar bi več kot polovica odpadlo na tranzit. Ta pa bi letno prinesel — kot je poročal »Ljubljanski dnevnik« — 7 milijonov dolarjev ali 5 milijard 250 milijonov dinarjev po tečaju 1 dolar za 750 dinarjev, kar presega stroške za železnico. Ta bi se torej izplačala v manj kot v enem letu — v tujih valutah.

Ustavitev gradnje železnice, ki se je komaj začela, je bila torej kaj malo premišljena in sploh nič gospodarsko upravičena, ampak je le bolj izraz hlastne naglice pri zmanjševanju investicij, kar ima značaj

nove nepremišljene kampanje, ene tistih, ki so se rodile sicer iz upravičenih in objektivnih dognanj, a se takoj sprevržejo v pretiravanje v nasprotno smer, tako da napreduje jugoslovansko gospodarstvo samo v cik-cak liniji namesto v ravni črti, vodeči proti jasno začrtanemu cilju. Vsekakor imajo slovenske gospodarske oblasti glede koprskе železnice, na kateri je zainteresirana vsa Slovenija, najbolj pa seveda Kras in Južna Primorska, bolj jasne predstave kot beograjske oblasti, zato bi bilo primereno da samo one odločajo o njej, ali pa vsaj odprejo Beogradu oči, kako nesmiselno bi bilo prekiniti gradnjo železnice komaj nekaj mesecev za tem, ko so se začela dela, in pustili, da propade še tisto, kar je bilo že storjeno, in kar je tudi že precej stalo.

Mislimo, da izražamo tudi mnenje večine primorske javnosti, ko naslavljamo ta poziv na oblasti SR Slovenije.

Na županstvu v Nabrežini smo zvedeli, da se bo začel pouk v novoustanovljenem slovenskem otroškem vrtcu v Sseljanu v ponedeljek, 19. t. m.

Starši naj pripeljejo otroke v vrtec od pol devete do devete ure.

Ščuvanje k nacionalnemu sovraštvu na Koroškem

Tudi letos so priredile nemško-nacionalne usmerjene organizacije na Koroškem slovesno praznovanje 10. oktobra, dneva plebiscita, ki je, kot znano, izpadel za Avstrijo ugodno. Po raznih krajih so priredili obhode nekdanjih bojevnikov iz koroških bojev in nacionalistično obarvani časniki, kot npr. celovška »Volkszeitung«, so prinesli spominske članke nekaterih uglednejših udeležencev bojev, kot dr. Steinacherja in drugih, iz katerih je razvidno da so delali vojaški poveljniki jugoslovanskih čet pogosto hude napake, ki so povzročile, da je bila prva ofenziva Slovencev oziroma Jugoslovancev 1. 1918 in 1919 odbita. Tako je npr. po nepotrebnem prišlo v avstrijsko ujetništvo pri Grabštajnu 400 mož in šest častnikov, ker so se ustrašili enega samega topa, ki ga je uporabil dr. Steinacher v zadnji sili kot poslednje sredstvo, brez upanja na poseben uspeh.

Ti ujetniki so delali nemškimi Korošcem potem velike preglavice, ker je bila večina častnikov in velik del moštva iz Srbije, ki je bila zaveznica velikih sil zmagovalk in jih torej Avstrijci ne bi smeli imeti v ujetništvu. Končno so jih izročili avstrijski vladi na Dunaju, ta pa jih je izročila zavezniški komisiji za premirje, ki jih je poslala v Beograd — odkoder so se kmalu spet pojavili na Koroškem — kot resignirano pripominja dr. Steinacher.

Dejstvo, da se je ves jugoslovanski bataljon, 400 mož s 6 častniki, tako hitro, skoro brez boja vdal improviziranim koroško-nemškimi oddelkom dokazuje, kako malo resno so vzeli na jugoslovanski strani ta boj.

Ti sestavki so gotovo zanimivi tudi za slovenske zgodovinarje, ki lahko tako objektivno analizirajo, kakšne napake so bile

SE EN USPEH

Deželni predsednik Berzanti je obvestil deželnega svetovavca Slovenske skupnosti dr. Jožeta Škerka, da je deželna vlada sprejela njegovo zahtevo, naj se uradni list dežele Furlanije-Juljske krajine objavlja tudi v slovenskem prevodu.

Dr. Škerk je večkrat posredoval pri predsedniku deželnega sveta dr. Rinaldiniju, pri predsedniku Berzantiju in pri drugih članih deželnega odbora, naj bi uradni list izhajal tudi slovensščini. Za to je posredoval v imenu društva »Pravnik« tudi adv. dr. Frane Tončič.

LAIKI NA VESOLJNEM ZBORU

Prvikrat v zgodovini vesoljnih cerkvenih zborov je nastopil na vatikanskem koncilu laični poslušavec Patrick Keegan, predsednik Svetovne zveze krščanskih delavcev. Brezhibno v črno oblečen je s prižnice govoril v angleščini, da pomeni načrt o laičnem apostolatu velik korak naprej v zgodovinskem razvoju. Koncilski očetje so mu navdušeno ploskali.

Govori se tudi, da bo koncil pretrgal svoje delo in da se bo končal v četrtem zasedanju prihodnje pomlad. Premor je potreben zaradi evharističnega kongresa v Indiji, katerega bi se rad udeležil tudi papež Pavel VI.

storjene tudi s slovenske in z jugoslovanske strani in ki so potem povzročile, da smo izgubili Koroško, in kaj je pripomoglo, da smo obdržali Slovenci Mežiško dolino, kljub temu, da so napadli Avstrijci tudi tam. Toda bili so odbiti. Vse jugoslovanske akcije na Koroškem so bile predvsem premalo premišljene; lahko se reče, da je bilo vodstvo slabo. Predvsem ni bilo dobro informirano o razmerah na terenu, ali pa domačih informatorjev ni poslušalo. O tem, kako odlično in skrbno pa so imeli Avstrijci organizirano svojo obveščevalno in propagandno službo, pa piše v »Volkszeitung« neki -st-. To organizacijo je vodil nadporočnik Valentin Maierhofer. Že vnaprej je sestavljala sezname volivnih upravičencev pri plebiscitu in zaznamovala na njih mišljenje volivcev, tako da so bili Nemci že pozimi 1920 gotovi, da bodo zmagali. Med svoje pristaše in nasprotnike so preko svoje dobro organizirane zaupniške mreže delili propagandni material in jih vzpodbujali, zlasti z drobnim delom z ljudmi, kar so Slovenci in Jugoslovanci zanemarili, ker so se že vnaprej čutili zmagovavce in se jim je zdelo, da tako drobnjakarsko delo ni potrebno, ker bo tako večina volila za Jugoslavijo. To se je potem maščevalo. Toda iz napak se lahko nekaj naučimo — predvsem, da se je treba za vsak narodni uspeh truditi.

Obsojanja vredno pa je, da nemško čuteči nacisti na Koroškem, med katerimi so mnogi — premnogi — bivši nacisti, tako izzivalno obhajajo še zdaj koroški plebiscit in vedno spet grebejo po starih ranah ter tako ščuvajo k nacionalnemu sovraštvu. Temu bi morala napraviti trezna, demokratična avstrijska javnost že enkrat konec, v interesu resnično mirnega sožitja in prijateljstva med avstrijskim in slovenskim narodom.

Tržaškega

Praznik slovenske prosvete v Bazovici

V Bazovici je bila v nedeljo, 11. t. m., blagoslovitev novega kulturnega doma, ki se imenuje Slomškov dom. S tem praznikom pa je bil povezan letošnji Slovenski tabor, ki je sicer po tradiciji vsako poletje na Repentabru. Popoldne se je zbrala v Bazovici večtisočglava množica, ki je želela prisostvovati kulturnemu sporedu, in ker je moral biti ta zaradi neugodnega vremena v dvorani, so ga morali prikazati dvakrat, da so ga lahko videli vsi. Obakrat je bila obsežna dvorana starega prosvetnega doma nabito polna. Okrog 200 ljudi je moralo pri vsaki predstavi stati, ker niso dobili sedežev.

Spored je bil obširen in pester. Prva prireditelj se je začela zgodaj popoldne, takoj po večernicah in blagoslovitvi Slomškovega doma, ki je urejen zelo moderno in bo nudil gostoljubno streho katoliški prosvetni aktivnosti in tudi otroškemu vrtcu.

Po pozdravnem nagovoru so nastopili najprej združeni pevski zbori Cerkvene pevске zveze, ki so zapeli pod vodstvom dr. Zorka Hareja tri pesmi. Kljub temu, da je bila pevska masa tako heterogena, je znal pevovodja izvabiti iz nje presenetljivo blagolasje in disciplino. Tudi pesmi so bile dobro izbrane, iz tiste pevске zakladnice, ki jo odprejo le preizkušeni pevovodje, ki do dna poznajo slovensko umetno pesem. Ugajala je zlasti Försterjeva »Pevec«, ki je ni pogosto slišati na koncertih.

Sledil je govor dr. Mateja Poštovana, ki je izrazil veselje slovenske skupnosti v Italiji, da je dobila naša kultura nov dom, in nato poudaril dolžnosti zavednih Slovencev na Tržaškem in Goriškem, predvsem da morajo ostati zvesti svojemu narodu in svojemu prepričanju. Izrazil je upanje, da bo rodilo kulturno delo pod novim krovom v Bazovici obilen in dober sad in da se bo ta slovenska vas tudi za naprej izkazala vredna svojega slovesa kot branik slovenstva in slovenske katoliške zavesti na Tržaškem. Pozval je poslušalce, naj vedno in povsod pokažejo svojo zavednost in zvestobo slovenskim idealom, tudi na volišču.

Folklorna skupina Slovenskega kulturnega kluba, ki jo vodi Albert Baračič, je potem v lepih stiliziranih ljudskih nošah odplesala ljudski ples »Sto ljudi«. V teku nadaljnega sporeda je nastopila še trikrat, s plesi »Polka je ukazana«, »Židana marela« in »Splet gorenjskih plesov«. Plese je na harmoniki spremljala Nada Hriščak. Pri gledavcih so doživeli nastopi plesne skupine velik uspeh. Treba je reči, da so bili plesi dobro naštudirani, hkrati pa so ostali le v mejah pristnega amaterstva, brez vsiljivega posnemanja profesionalnih skupin, kr se je zadnje čase tako razpaslo.

Ogromno navdušenje so vzbudili »Veseli študentje« iz Celovca. To je godalna skupina, ki je razveseljevala občinstvo z izvedbami ljudskih melodij in umetnih popevk, z vložki dueta. Nastop je bil v ljudskem slogu in v ljudskih nošah, kar je še bolj seglo gledavcem do srca. Bil je tudi dobro pripravljen, tako se uspehu mladih godcev in dueta ni čuditi. V ves spored so vnesli izrazito temperamentno in veselo noto, če-

prav so prispele prav v dneh pompoznega proslavljanja obletnice koroškega plebiscita, ki za koroške Slovence, pa tudi za vse druge Slovence, pač ni vesela. To je naglasil njihov predstavnik v svojem pozdravnem nagovoru. Zbrane je pozdravil tudi predstavnik goriške mladine. Mladina dramskega krožka Slovenskega kulturnega kluba pa je nato pod vodstvom Franca Žerjale odigrala Šušter-Drabosnjakovo »Igro o izgubljenem sinu«. Predstava je bila dobra, pač pa nekoliko predolga glede na ostali spored in bi bil lahko režiser brez škode izpustil nekaj prizorov vsaj tiste z zvočnikom, ki, kot običajno na takih prireditvah, ni v redu deloval in pa prizore, ko se izgubljeni sin vrača domov in prosjači za kruh ter tudi končni prizor z njegovim bratom. Tako bi bila igra pridobila na strnjenosti na ritmu in napetosti, hkrati pa bi ne bila zavlekla sporeda. A tudi tako so jo gledavci resnično uživali, ker so mladi igralci igrali resnično dobro in razgibano. To velja zlasti še za vloge Izgubljenega sina, ki ga je igral Frank Volpi, krčmarjeve žene, ki jo je igrala Stanka Sosič resnično temperamentno in s smislom za igro, ter krčmarjeve hčerke, katero je interpretirala Marija Štrekelj. Dober je bil tudi lik Možinovega krčmarja. Seveda zaslužijo besedo pohvale tudi nosilci stranskih vlog. Vse si še želimo videti na odru in upamo, da se nam bo ta želja še to sezono izpolnila. Odlika te mlade igralske skupine je tudi jasna in kultivirana izgovorjava.

Posebno prisrčen pa je bil nastop bazovskih otrok, ki so zapeli pesmi »Kje so tiste stezice«, »Po Kranjskem, Koroškem« in »Slovenski smo fantje« pod vodstvom učiteljice Sonje Mahnič-Sajn. Peli so lepo ubrano in melodiozno. Njihovo petje je ganilo poslušavce, obenem pa jim je bilo toplo pri srcu, ko so gledali na odru to zdravo, lepo in v slovenskem duhu vzgajano bazoviško šolsko mladino.

Prireditelj sta zaključili celovška skupina »Veseli študentje« in folklorna skupina Slovenskega kulturnega kluba, tako da se je končala s kar najbolj vedro noto, z glasbo, pesmijo in rajanjem mladine, v barvnem razkošju ljudskih noš.

Gledavci so odhajali zadovoljni in vedri, v želji, da bi si taki nastopi sledili čimbolj pogosto.

PREHODI ČEZ MEJO V SEPTEMBRU

S prepustnicami je šlo v septembru preko mejnih blokov v tržaški pokrajini 736.000 ljudi, skoraj 90.000 več kot v septembru lanskega leta.

Prehodov ljudi, ki prebivajo v tržaški pokrajini, je bilo 436.000, ostalih 300.000 prehodov pa je odpadlo na prebivavce obmejnega področja v Jugoslaviji. Največ prehodov — 38.000 — je bilo preko mejnega bloka v Skofijah.

Mednarodni potniški promet s potnimi listi je znašal v septembru 602.000 prehodov, med njimi 247.000 z italijanskimi potnimi listi. Med inozemci so na prvem mestu Jugoslovani, katerim sledi Zahodni Nemci in Avstrijci.

Pisma uredništvu

Spoštovani pri Novem listu!

Se vsi veseli smo od nedeljskega tabora v Bazovici. Lepi Slomškov dom je lahko za vzgled marsikom, kaj se da doseči s prizadevnostjo. Prireditelj je bila lepa, a škoda da ni bila zunaj, ker je nagajalo vreme. Prosimo vas, da objavite, da čestitamo Bazovcem, ki znajo biti tako složni in pridni. Pri nas v Ruپی takšne lepe prireditve že 15 let nismo videli. Naša mladina raje zahaja v kino in drugam, kjer se potuje.

Reči moram celo, da imamo take mlade fante, da so hoteli v zadnjem času, ko sta bili dve poroki v vasi, napisati novoporočencema voščila na »porton« (kakor je pri nas navada) samo v italijanskimi, češ saj smo v Italiji. Po mojem to ni krivda samo staršev. To je tudi krivda učiteljev v šoli, ki danes otrok ne učijo nič v narodnem, to je v slovenskem duhu!

Vaš zvest čitatelj iz Ruپی pri Gorici
D. B.

Veseli smo Vašega pisma, ki razodeva zavednost in občutljivost za slovenstvo, vendar se mi zdi, da ste do učiteljev nekoliko prestrogi, ker niso vsi enaki. Poznamo tudi take, ki ne opravljajo samo avtomatično in hladno svoje dolžnosti, da »vzamejo« predpisani učni program in ga servirajo otrokom kot nekaj, kar spada v njihovo službo, ampak jim vzgajajo tudi značaj in jih uče ljubezni do njihovega naroda. UREDNIŠTVO

Beneška Slovenija

Cedad:

KULTURNO SODELOVANJE

Se ta mesec se bo zbrala v Vidmu glavna skupščina zveze kulturnih ustanov v videmski pokrajini. Prejšnjo soboto so bili povabljeni na sedež bančnega krožka v Vidmu zastopniki prosvetnih društev, da izdelajo program in postavijo zahteve za finančno podporo.

Kar hočemo pri tem poudariti, je dejstvo, da je bil povabljen na sejo tudi zastopnik slovenskega prosvetnega in kulturnega društva »Ivan Trinko« iz Čedada. Izredno nas veseli to sodelovanje med italijanskimi, furlanskimi in slovenskimi prosvetnimi društvi v videmski pokrajini. Zeleni bi bilo, da bi se prebil led tudi v goriški in tržaški pokrajini.

Sv. Lenart:

NEVARNOST POPLAV — STARE UMETNINE

Prejšnji teden je le malo manjkalo, da ne bi spet ućakali takih hudih jesenskih povodanj, kot smo jih bili na žalost vajeni v prejšnjih letih. Hudi in neprestani nalive so prignali v Kozico, Rbeč in Aborno toliko vode, da so bile struge kar nevarno polne. Zaradi teh naših hudournikov je tudi Nadiža gnala take valove, da so bili vsi v strahu. K sreči so se to pot dobro izkazali obrambni nasipi. Vzdržali so pritisk narastle vode in jo usmerili po strugi navzdol. Po zgornjih tokih naših hudournikov bo pa treba še poskrbeti, da ne bodo odplavljali plodno zemljo in še tisto peščico, kolikor je imamo, posuli s prodom. Padla je tudi temperatura. V petek ponoči je prvi sneg že pobelil teme našega očaka Matjurja.

Percej zanimanja so zbudile zadnje čase tudi umetnine, katere so odkrili v cerkvi sv. Antona v Gornji Mjersi. Ta cerkev je zgrajena, kot dosti cerkva v beneško-slovenskih farah, v slogu mojstra Andreja iz Skofje Loke. Njena častitljiva starost sega v prvo polovico XIV. stoletja. Pri obnavljanju cerkvene notranjščine so pleskarji zagledali pod prvim ometom neke žive bar-

GONJA MORA NEHATI!

Gonja, katero so podvzeli desničarski sovinstični elementi proti imenovanju ravnatelja Rožiča in preko njegove osebe proti vsej naši etnični skupnosti, je prešla iz goriškega okvira že v državni.

Skupina poslancev komunistične stranke je vložila na prosvetnega ministra interpelacijo, kakšne ukrepe misli podvzeti proti sovražnim dejanjem, naperjenim proti rednemu ravnatelju slovenske narodnosti in da se vzpostavi red na italijanskem liceju ter zagotovi mirno sožitje med goriškim prebivalstvom obeh narodnosti.

Ob tej zadevi pripominjamo, da je tudi škofijski tednik »Voce isontina« očitno obsodil tiste goriške meščanske družine, ki še vedno vzgajajo svoje otroke v fašistični in nekrščanski miselnosti do manjšin. Obsodba z najvišje cerkvene strani je tem bolj važna, ker je med 39 podpisniki izjave proti ravnatelju Rožiču tudi sin znanejšega šolnika na slovenskih šolah. Zaman je, da se starši nekaterih mladoletnikov izgovrjajo, da so sinčki ali hčerke podpisali pod pritiskom ali nevede.

- Kanalška dolina

ve. Ko so stene bolj natančno ogledali, so prišle na dan tri prav stare podobe, slikane na presno, ali takozvane freske. Podobe kažejo svetnike iz srednjeveške dobe in imajo na spodnjem delu tudi vrisane letnice ter podpise slikarjev z latinskim dodatkom. Prva freska kaže letnico 1493, druga 1511, tretja 1513. Vsekakor so to zanimive umetnine, stare skoro poltisočletja. Če bi natančno preiskovali, bi še marsikaj takega našli po naših cerkvah in svetiščih.

Fojda:

ZALOSTNA SMRT

Prejšnji teden je prav žalostno in nenadoma umrl naš sosed iz Campeja, 72-letni Anton Trinko. Čeprav že prileten, se je še vedno vozil s kolesom. Tako se je tudi tisti dan peljal po cesti proti domu. Že blizu domače hiše, ga je kar na hitrem popadla slabost. Ustavil se je, da stopi s kolesa, pa je kar naenkrat padel na tla in se zavalil v obcestni jarek. Sosedje so videli kolo na cesti začeli so iskati ponesrečenca. Ugladali so ga mrtvega poleg ceste. Pozneje je zdravnik ugotovil, da je Trinka zadela srčna kap. Hibo si je pa bržkone nakopal v belgijskih rudnikih, kjer je dosti let kopal pod zemljo. Nagla smrt starega poštenjaka je zbudila sožalje po vsej soseski.

Viskorša:

CESTE

Slišimo, da so se zadnje čase sestajali predstavniki oblasti in so razpravljali zlasti o potrebnih popravilih in asfaltiranju cest. Predvsem jim je šlo za cestna dela v Karnji.

Po naših vaseh pa morajo največkrat občine same dati pobudo in se lotiti potrebnih popravil. Na eni zadnjih sej je sklenil občinski svet, da bo razširil in pokril z asfaltom tudi cesto, ki pelje kozi našo vas. Za to potrebni stroški znašajo po prvih računih devet do deset milijonov lir. Dela bodo oddana na dražbi. Ni pa še gotovo, kdaj se bodo pričela, ker je nastopilo tako slabo vreme, da bi bil po razritih cestah vsak promet nemogoč. Na taka dela bi bili morali pomisliti v poletnih mesecih.

Tembolj je pa razveseljivo, da so mnoge italijanske mladinske organizacije — med temi tudi vsedrjavna židovska — izrazile ravnatelju svoje spoštovanje in so obsodile narodno diskriminacijo, ki je preko njega naperjena proti vsej slovenski manjšini. Svoje izjave so poslale tudi pristojnim oblastem v Rim, ki bodo morale ostreje paziti a gotove krajevne organizacije, da se ne bodo na škodo državnega ugleda tudi dejansko kršila ustavna načela.

DEZELA IN GORICA

Med tremi provincami nove dežele Furlanija-Julijska Benečija ima Goriška pokrajina vlogo pastorka. Stisnjena med bogato kmetijsko Furlanijo in med prometno - industrijskim tržaškim ozemljem je že prej gospodarsko komaj dihala. Kako bo pa v bodoče, že skrbi po pravici tudi goriške gospodarske kroge.

Zato so pokrajinska uprava in trgovinska zbornica v soglasju z drugimi gospodarskimi ustanovami izdelali načrt za ekonomski dvig goriške pokrajine v sklopu nove dežele. V tem načrtu je predlagano ojačenje železniške zveze med goriško postajo in postajo na Blančah v Novi Gorici. Goriška postaja, kakor tudi tržiška, naj bi se preuredili tudi za zmogljivost mednarodnega tovornega prometa; iz Villesse do Gorice naj bi se zgradila avtocesta s štirimi cestnišči in naj bi se priključila jugoslovanskemu avtomobilsko-cestnemu omrežju. Nadalje našteva načrt za gospodarski dvig modernizacijo ladjedelnic; razširjenje letališča v Ronkah; investicije v tovarniška podjetja v Gorici, Trziču in Krminu; zgradbo centrale za plinsko distilacijo. Ivedba vseh teh in še drugih načrtov je res nujno potrebna, če naj tudi goriška pokrajina gospodarsko zadira. Bojimo se pa, da je marsikateri teh predlogov v bližnji bodočnosti še neizvedljiv iz enostavnega razloga, ker se dežela še bori za svoje finance.

V zvezi z gospodarskim načrtovanjem za Goriško je tudi pobuda, katero je iznesel na seji pokrajinskega odbora krščanske demokracije tajnik Martina. On je predlagal, naj bi se tudi v Gorici postavil kak sedež večdelnih uradov ali vsaj njih podružnica. Videmčani zahtevajo kmetijski oddelek deželne uprave. Za Gorico bi morda prišel v poštev socialni ali turistični.

Sovodnje:

POTREBA PO NOVI ŠOLI

Solsko poslopje v Sovodnjah že davno več ne odgovarja svojemu namenu, bodisi glede učilnic, kakor tudi zaradi šolskega dvorišča. Prav tako je tudi lega tega skoro pol stoletja starega poslopja dokaj neugodna, ker stoji tik ob glavni cesti skozi vas, brez kakega ograjenega preddvorišča. Spričo vedno večjega prometa je dohod in odhod iz poslopja za šolarje že nevaren.

Ti razlogi so nagnili matere šolskih otrok, da so se v nedeljo zbrale pred šolskim poslopjem in so na svojo javno »sejo« povabile tudi župana Češčuta. Žene so predvsem ugovarjale, da sta prvi in drugi razred nameščena v eni sami učilnici in z eno samo učiteljico. Vseh otrok v teh razredih je pa dvajset. Župan je materam obrazložil, da stoji občina trenutno skoraj pred nerešljivim vprašanjem. Županstvo je

Iz Goriške

že pred nekaj meseci zaprosilo rimske oblasti, naj določi fonde ali vsaj prispevek za gradnjo potrebnega in ucnim potrebam ustreznega poslopja. Prišel pa je odgovor, da za sedaj ni na razpolago potrebnih sredstev. Starši in otroci bodo morali na žalost še precej časa čakati na novo šolo, ker je občina ne more z lastnim denarjem zgraditi. Predlanskim je sicer poskrbela za nove klopi in delno novo opremo, kaj več pa ne more narediti.

Za potrebno poslopje slovenske šole v Sovodnjah nimajo v Rimu sredstev, naše se pa bodo milijarde za različne industrijske objekte in stanovanjske hiše, samo da se bo ojačil pritok nedomačinov v naš kraj.

Rupa:

ZBUDIMO SE!

V naši vasi vlada že nekaj časa sem prav čudno mrtvilo. Utihnulo je petje, kakega kulturnega udejstvovanja ne vidimo, še fantovskih družb ni več. In vendar smo včasih znali prav lepo zaokrožiti kako pesem. Treba bi bilo spet zbuditi zanimanje za našo pesem v zboru in v cerkvi, zdaj po večmesečnem poletnem odmoru. Na razpolago imamo požrtvovalnega pevovodjo, Klanjščka iz Jazbin. On se ne ustraši dolge poti iz Brd do nas; nam je pa težko žrtvovati pol urice za pevske vaje. Priznamo pa, da so ženske bolj požrtvovalne kot fantje.

Čas bi bil, da bi zdaj v zimskem času šli preko vseh ovir in osebnih malenkosti in da bi se Rupenci in Pečani združili v krepak zbor, ki se bo upat nastopiti tudi pred širšo javnostjo.

Peč:

PRIZADEVNOST DOMAČINOV

V naši cerkvi, ki tako lepo kraljuje na skalni pečini — odtod tudi ime naše vasi — bomo v kratkem videli nekaj novega. Domačini so sklenili, da bodo s prostovoljnimi prispevki in delom zgradili nov kor, katerega doslej sploh in bilo v naši cerkvi. Glavno pobudo je dal naš cerkovnik in pa njegova snaha gospa Valerija, ki doslej požrtvovalno igra pri prvi maši in spremlja ljudsko petje. Ko bo napravljen cerkveni kor, bi se lahko začelo tudi redno cerkveno petje.

Dobro bi bilo, da bi se našlo kaj sredstev tudi za prepleskanje sten. Prav bi prišel tudi kak stol za starejše ljudi.

PLANINSKO DELOVANJE

Slovensko planinsko društvo v Gorici je v prejšnji sezoni prav živahno delovalo z organiziranjem družinskih izletov in tudi z visokogorskimi turami. V nedeljo 27. septembra so se goriški planinci povzpeli na 2547 metrov visoki Prisojnik. Z lastnimi sredstvi so šli do Vršiča, od Tičarjeve kočice pa peš preko Okna po plezalni smeri na vrh gore. Vreme so imeli lepo in z grebena se jim je nudil prekrasen razgled na julijske vrhove.

Isti dan je društvo priredilo tudi družinski izlet v Režijo, ki je uspel v splošno zadovoljstvo. Zadnji družinski izlet je usmerjen 25. oktobra v Istro, z glavnim ciljem Umag.

Odbor pripravlja tudi tradicionalno martinovanje na Lokvah v hotelu Poldanovec.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

V obrambi slovenske književnosti

Proti koncu septembra je bil v Titogradu v Crni gori sedmi kongres Zveze književnikov Jugoslavije. Udeležilo se ga je tudi precej slovenskih pisateljev, med njimi — kolikor smo mogli razbrati iz tiska — Jože Smit, Stefan Kališnik (ki je o kongresu poročal v ljubljanskem »Delu«), Matej Bor, Drago Segar, France Filipič, Anton Ingolič, Bratko Kreft, Mitja Mejak, Vasja Prodan, Filip Kalan, Slavko Jug, Miloš Mikeln, Ivan Potrč (po vrstnem redu, kakor smo jih našli omenjene v dopisih), in kot gost se ga je udeležil tudi Boris Pahor iz Trsta, ki je, kot znano, član Društva slovenskih književnikov, ne more pa biti član Zveze jugoslovanskih književnikov.

Na njem so razpravljali med drugim o položaju književnika v družbi in se v splošnem pritoževali, »kako je pisatelj, ki knjigo napiše, zadnji pri denarni participaciji (t.j. pri honorarjih): akviziter zasluži pri knjigi več kot pisatelj. S tem je povezan moralni status književnika v družbi...« (citirano po »Delu«).

Potem so prešli na vprašanje »sprememb v statutu zveze«. Vloženi so bili štiri predlogi in sicer (spet citirano po »Delu«): »zelo v obrisih povedano se je zavzemal srbski predlog za stalni širok sekretariat, hrvatski predlog za to, da bi se sedež zveze selil vsaka tri leta v drugo republiško središče, predlog slovenskih članov komisije za spremembe in dopolnitev statuta (Drago Segar, Matej Bor, Jože Smit) za koordinacijski odbor iz predstavnikov vseh društev, predlog Dobrice Čošića (znanega zlasti po polemiki z Dušanom Pirjevcom o nacionalnem vprašanju; prip. uredništva N.L.) — podpisalo ga je okoli petdeset delegatov — pa za to, da se književniki v državi ne bi združevali samo po nacionalno-teritorialnih vidikih, marveč tudi po drugih »afinitetah«, npr. estetskih, češ da »republiška društva bolj razkrajajo jugoslovansko zvezo književnikov, kot pa bi jo združenja po drugih afinitetah« (estetskih ipd.), kot je razložil sopodpisnik Čošićevega predloga Sveta Lukič. Po dolgi debati, ki je mnogokrat zašla na stranpota in bila polna medklincev, so s pičlo večino glasov izglasovali, da se pošljejo predlogi za spremembe statuta v razpravo vsem pisateljskim društvom po republikah, o njih pa naj potem odloči izredni kongres v enem letu.

Nato so prešli na volitve nove uprave Zveze jugoslovanskih književnikov, pri čemer pa je prišlo do škandaloznih pojavov, kot se glasi soglasna sodba slovenskih udeležencev. Iz srbskega združenja pisateljev je prišel predlog, da bi izvolili novo predsedstvo in generalnega sekretarja zveze brez ozira na republiško zaporedje, kot doslej, to je, da so se vrstili predsedniki zveze zaporedno po republikah, tako da bi bil moral biti letos izvoljen za Makedoncem Blažem Koneskim kak Bosanec. Glede tega so se duhovi silno razgreli. Očitno je bilo, da so trčili skupaj tisti, ki pojmujejo jugoslovansko literaturo kot enoto (in ki so že prej podali dva predloga za spremembo statuta zveze v tem smislu) in tisti, ki jo pojmujejo samo kot državno-okvirni pojem za več nacionalnih literatur.

Prišlo je do hudega prerekanja glede obeh predlogov in glede raznih kandidatov z ene in druge strani, in padale so celo zelo neresne in neodgovorne izjave, kot n. pr., ko je izjavil neki Zvonimir Golob: »Ali imajo Slovenci kakšno nogometno moštvo v prvi zvezni ligi? Nimajo ga! Zato ga nimajo, ker tam štejejo goli, ne pa republiški ključ. Pa se naučimo kaj od nogometarjev!« (Namreč, da se ne bi več ozirali na »republiški ključ« pri volitvah predsednika Zveze književnikov). Slovenski delegati so tu to hudo zamerili, sicer pa so se zadržali v mejni čudni diskusiji zelo dostojanstveno in popolnoma ob strani.

Pokazalo se je, da so proti upoštevanju nacionalnih pisateljskih društev predvsem srbski pisatelj in zlasti Dobrica Čošić, Mladen Oljača, Sveta Lukič, Zvonimir Golob in še razni drugi. Nekateri so dajali čudne izjave, n. pr.: »Dovolj je že teh republiških ključev, tudi pri antologijah, ne samo pri predsedniških funkcijah in podobnem.« Mladen Oljača je rekel da je »za geografski princip (ni hotel uporabiti besede republiški ali nacionalni), ker ima rad vso Jugoslavijo.«

Nastala je zmešnjava, ker so nekateri predlagali Bosanca Mehmeda Selimovića za predsednika, drugi Srba Mihajla Laliča, tretji so predlagali novo

funkcijo generalnega sekretarja zveze, za katero so eni predlagali Hrvata Slavka Mihaliča, drugi Oljača. Ko so potem volili, Bosanci užaljeni sploh niso glasovali, ker ni bilo priznano republiško zaporedje. Končno se je vse toliko pomirilo, da so se sporazumeli za nove javne volitve in za kompromis, to je za enega kandidata — Selimovića, ki pa ga že ni bilo več v dvorani. Tudi on je odšel, kot že prej Lalič. Vsi skupaj so ostali nato brez obljubljenega banketa. Črnogorci so jih rajši odpeljali na Lovčev, nakar so si šele zvečer na Cetinju lahko privoščili obrok hrane na svoje stroške.

Po povratku v domovino so objavili slovenski delegati v »Naših razgledih« zelo ostre izjave, v katerih najdemo stavke kot n. pr.: »...Notranje vezi v profesionalni organizaciji književnikov so tolikanji prhke in preperle, da že malce močnejšemu centripetalnemu sunku niso več kos... Titograjski kongres je jasno pokazal: razdvaja nas neupoštevane tako imenovanih »republiških ključev«, principa nacionalne rotacije na predsedniškem mestu...« (Miloš Mikeln), ali »Improvizirana farsa« (Vasja Predan).

Ob koncu preteklega tedna pa so imeli slovenski pisatelji, člani Društva slovenskih književnikov, svoj delovni sestanek in plenum v Crnomlju. Na plenumu so soglasno potrdili predlog, ki ga je dala slovenska delegacija na zborovanju Zveze književnikov Jugoslavije v Titogradu, naj se Zveza književnikov Jugoslavije reorganizira tako, da bodo republiška oziroma nacionalna društva pisateljev čim bolj avtonomna. Ta predlog so formulirali na titograjskem pisateljskem kongresu slovenski pisatelj Matej Bor, Drago Segar in Jože Smit, kot člani komisije za spremembo statuta Zveze književnikov.

V poročilu s plenuma slovenskih pisateljev v Crnomlju, ki je objavljeno v ljubljanskem dnevniku »Delo«, je rečeno med drugim: »Avtonomnost republiških društev je tesno povezana s tem, kako pojmujejo nacionalne kulture vseh jugoslovanskih narodov; povezana je tudi s tem, kako si sem pa tja zamišljajo integracijske procese v kulturi. Zveza književnikov Jugoslavije naj po slovenskem predlogu združuje nacionalna pisateljska društva; v republiških društvih pa naj se združujejo posamezni književniki. Izrečno je treba poudariti, kako je plenum soglasno in odločno opomnjal, kakšna naj bi bila podoba slovenskega društva književnikov in kakšen duh naj ga preveva. V njem morajo najti mesto vsi književniki ne glede na estetska nagnjena in ne glede na tako imenovane »afinitete«, ki družijo književnike v manj-

še skupine. Zavest o skupnih kulturnih interesih pripadnikov naroda ter medsebojna strpnost in toleranca ne glede na kake različne poglede naj bo zadosti široka podlaga za to, da bi v republiškem društvu sodelovali vsi. Republiška društva pa bi morala seveda medsebojno kar najbolj učinkovito sodelovati. To bi bilo sodelovanje — kot je bilo razvidno iz razprave na plenumu — kjer se za gesli o integraciji ne bi skrivale centralistične težnje.

Na delovnem sestanku slovenskih pisateljev v Crnomlju so razpravljali tudi o ustanovitvi podpornega sklada društva slovenskih književnikov in o literarni reviji društva. Poudarjali so, da pisateljsko društvo zdaj nima svojega literarnega glasila.

V nedeljo, 11. t. m. dopoldne je na diskusijskem plenumu pisateljskega društva predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar v uvodnem razglabljanju o mestu pisatelja v družbi razgrinjal vidike o vlogi in nalogah književnikov, o veličini poslanstvu umetne besede, ki naj v vsej globini zreali in odkriva naš svet v vseh zgodovinskih okoliščinah. Diskusija je še podrobneje opredeljevala vidike umetniške angažiranosti.

Razprava o organizacijski podobi društva pisateljev in o vlogi književnika v družbi je bila — v nasprotju z razpravami o enakih temah na titograjskem kongresu — na zgladno visoki ravni, kot poudarja poročilo v ljubljanskem »Delu«.

Slovenski pisatelji, ki so se udeležili plenuma svojega društva v Crnomlju, so v soboto zvečer priredili literarne večere v Crnomlju, na Vinici, v Metliki in Semiču.

DANIEL ROPS PIŠE BALETNI ORATORIJ

Francoski mister za kulturo, André Malraux, je naročil katoliškemu pisatelju Danielu Ropsu, članu Francoske akademije, besedilo baletnega oratorija pod naslovom »Pesem za gobovega kralja«.

Glasbo je zložil mladi skladatelj Alain Margoni, ki je dobil leta 1960 nagrado »Roma«.

Balet »Pesem za gobovega kralja« bo prikazoval usodo zadnjega frankovskega kralja v Jeruzalemu, malega Baldovina, ki je zbolel za gobavostjo, ko je bil star 12 let, umrl pa je v starosti 24 let. Vlogo kralja Baldovina bo plesala Ludmila Teherina. Krstna izvedba tega dela bo morda v okviru festivala v Bordeauxu v maju leta 1966.

Daniel Rops je spadal v krog okrog revije »Esprit« in je znan po svojih romanih, še bolj pa po svojih knjigah iz zgodovine katolicizma.

Na Poljskem bodo sedaj filmali še en Sienkiewiczov roman. Za »Križarji«, ki so dosegli velik uspeh, bodo upodobili za platno veliki roman »Potop«. Sodelovalo bo 500 poklicnih igralcev, tisoč statistik in 600 konj.

Nevaren poklic

V Varšavi so aretirali že v ponedeljek ameriškega pisatelja Melchiora Wankowicza, ki je po rodu Poljak. Včeraj pa so ga obtožili dejanj, za katera je po poljskem kazenskem zakoniku predvidena najvišja kazen tri leta zapore. Obtožili so ga namreč, da je objavil v tujini obrekovalne članke proti komunistični Poljski in da je poskušal škodovati interesom poljske države s spisi in fotografijami, ki naj bi zmanjšali ugled državnih oblasti.

Poljski pisatelj Wankowicz je znan po svojem »bestsellerju« »Monte Cassino«. Pri Monte Cassinu so se junaško bojevali poljski oddelki med drugo svetovno vojno proti nacistom. Wankowicza so aretirali dva dni potem, ko se je udeležil zborovanja poljskih pisateljev, na katerem so obravnavali odnos med pisatelji in oblastmi. Verjetno pa se je zameril zlasti s tem, ker je pred nekaj meseci podpisal slovit »pismo 34 pisateljev«, naslovljeno na Gomulka, v katerem so pisatelji zahtevali več svobode, v skladu z ustavo.

Wankowicz je ameriški državljan, a se je pred enim letom vrnil v domovino.

V Madridu pa sodijo španskega pesnika Carlosa Alvarzea. Javni tožilec je zahteval zanj tri leta zapore in visoko globo. Dolžijo ga, da je napisal več pisem, v katerih je grajal Francovo vlado zaradi obsodbe in usmrtitve komunističnega voditelja Grimaaua.

Alvarzea so zaprli maja lanskega leta. Priznal je, da je pisal ravnateljem španskih in tujih časni-

kov ter v pismih zagovarjal Grimauovo nedolžnost in trdil, da je bil proces proti njemu nezakonit. Vendar se zaradi tega ne čuti krivega.

Sodišče bo izreklo sodbo čez nekaj dni.

Nauk? Da je pisateljstvo nevaren poklic in da naj rajši pusti pisanje, kdor hoče živeti varno, mirno in — udobno.

NEOBJAVLJENA PASTERNAKOVA PESNITEV

V Rusiji bodo v kratkem objavili neko nedokončano pesnitev pokojnega pesnika Borisa Pasternaka, kot je poročala včeraj »Literarneja gazeta«. To pesnitev je napisal Pasternak po obisku na ruski fronti leta 1943. Objavljena bo v antologiji ruske poezije, ki bo prišla na knjižni trg ob koncu oktobra in sicer na dan »dan poezije«, ki ga obhajajo zadnje nedelje v oktobru.

PREVODI SV. PISMA ZA NOVE NARODE

V 130 državah prevaja trenutno kakih 3 tisoč prevajalcev Sveto pismo v 500 jezikov. Kot izhaja iz poročila Württemberskega zavoda za sveto pismo, je treba prevesti božjo besedo še v več kot tisoč jezikov. Posebno važni so sedaj prevodi svetopisemskega besedila v preprosto angleščino, francoščino in španščino, kot govorijo te jezike ljudje v manj razvitih deželah.

GOSPODARSTVO

Setev ozimne pšenice

Najprimernejši čas za setev ozimne pšenice pri nas je druga polovica oktobra in prva desetina novembra. Žal pa pri nas se jejo večinoma bolj pozno in tudi še decembra. Take pozne setve pa niso nikdar prav uspešne, večkrat celo popolnoma odpovedo. Torej sejati pravočasno! Čim je spravljena koroza, moramo vse pripraviti za setev ozimne pšenice.

Današnje kmetijsko gospodarstvo zahteva, da dobimo iz določene površine najvišji mogoči pridelek. Zato pa moramo izvesti vse, kar zahteva moderna kmetijska tehnika. Le tako bo mogoče znižati stroške in s tem znižati tudi lastno proizvodno ceno. Moderna kmetijska tehnika pa zahteva:

Motorizacijo, ki omogoči, da izvršimo potrebna opravila pravočasno, hitro, dobro in najcenejše. Samo motorno oranje je na mestu, enako motorno brananje, strojno sejanje, strojno valjanje, prej pa še strojno trošenje gnojil, tako domačih kot umetnih.

Gnojenje mora biti obilno. Domača gnojila, posebno dobro vležena in dozorela hlevska gnoj, so nujno potrebna tako kot gnojilo, kot rahljalna snov, kot črnica-humus in kot snov, ki veže vlogo. Dobra hlevskega gnoja pa je potrebno 150 stotov na njivo ali vsaj 40 stotov na 1.000 m². To ni dovolj. Potrebno je dodati umetnega gnojila, saj vemo, da v hlevskem gnoju ni dovolj fosforove kisline in ne kalija. Ti dve snovi moramo dodati ali v obliki čistih gnojil — superfosfata in kalijeve soli — ali kot sestavljeno mešano gnojilo. Umetnih gnojil moramo že s hlevskim gnojem podorati toliko, da ima pšenica na razpolago na vsakih 1.000 m² po 100 kg fosforove kisline, kar odgovarja 500 kg 20% superfosfata, in tudi 100 kg kalija, kar odgovarja 250 kg kalijeve soli s 40 odst. kalija.

Čim setev izklijne, moramo vrhu posevka posejati na vsakih 100 m² po 10 kg amonijevga solitra (nitrato ammonico) in ob koncu

januarja ali v začetku februarja še po 10 kg čilskega solitra (nitrato soda) ali pa 10 kg apnenega solitra (nitrato di calcio).

—0—

ZN IN TURIZEM

V okrilju Združenih narodov je bila konferenca z dnevnim redom: turizem in mednarodna potovanja. Ugotovljeno je bilo, da prinese turizem letno okoli 5.000 milijard lir in da je najvažnejša postavka v svetovni trgovini. Poudarjene so bile velike koristi, ki jih prinaša tako notranji kot zunanji turizem: izpopolnjujejo se prometna sredstva, prav tako razne služnosti, razvija se gostinstvo, bogastvo se primerneje razdeljuje. Prosto gibanje ljudi vpliva na razvoj trgovine in večkrat se najde taka rešitev vprašanj, ki prej niso kazala izhoda. — Zveza narodov poziva vse države, da turizem preučijo in ga še olajšajo, saj se na ta način tudi olajša sožitje med narodi.

OD KROMPIRJA NE BOSTE POSTALI DEBELI

Glede na to, da je v Nemčiji precej razširjeno mnenje, da uživanje krompirja ljudi debeli, je objavila poljedelska zbornica nemške dežele Westalen-Lippe v Münstru poročilo strokovnjakov, ki to zanika. Ljudje postanejo debeli v glavnem zaradi tega, ker se nepravilno in nepopolno hranijo. Kdor dopolnjuje svojo dnevno hrano z uživanjem svežega sadja, surovega masla, kruha iz polnovrednega, torej neolupljenega žita in drugih živil, ta lahko je krompirja kolikor hoče, pa se ne bo zredil. Krompir bo samo s svojimi obilnimi vitalnimi snov-

mi prispeval k ohranitvi normalne teže ali celo pripomogel k vitkosti.

V Zahodni Nemčiji je v razdobju od 1953 do 1960 poraba krompirja padala, od takrat pa se je potrošnja krompirja za hrano ustalila in znaša sedaj povprečno 130 do 135 kg na prebivavca.

STIRISTOLETNICA KROMPIRJA

Danes si v Evropi skoraj ne bi mogli misliti življenja brez krompirja, posebno pri nekaterih narodih, med katere spadamo tudi Slovenci. Res ga mnogo pojemo, a še večje količine ga porabijo drugi srednjeevropski narodi, predvsem Poljaki, potem Nemci in Ukrajinci. Več kot za prehrano ljudi, se pa potroši krompir kot živalska krma in kot surovina za izdelavo špirta in škroba.

Krompir so pred 400 leti (l. 1564) zanesli v Evropo Španci, ki so ga odkrili na visoko ležečih planjavah v južnoamerikem gorovju Ande, na ozemlju današnje države Peru. Prva leta po prenosu v Evropo se pa krompir ni mogel razširiti, ker ljudje okoli španskega vladarskega dvora še niso vedeli, čemu naj služi. Iz krompirjevega sadu — kroglic vrhu krompirjevice — pripravljena jed ni bila posebno užitna, krompirjev cvet pa tudi ni bil posebno vabljev. Zato so pustili v nemar vsajeni krompir, ki se je razbohotil. Osušeno krompirjevice so pozneje porovali in spravili na kup ter zažgali. Korenin pa so se še držali gomolji, ki so opečeni ostali v pepelu od krompirjevice. Ko je nekdo razmetaval pepel, je odkril, da gomolji prijetno dišijo. Vzel je enega, ga pokusil in tako odkril užitni del krompirja. Kmalu na to je prispelo iz novo odkritih krajev poročilo, čemu služi krompir, ki je takrat začel svoj zmagoviti pohod po Evropi, se zelo hitro širil in Evropi prihranil mnogo stradanja. Pravijo, da od takrat naprej ni bilo več prave lakote v Zahodni Evropi.

Setev pšenice v jamice

Moderna kmetijska tehnika stremi za tem, da se pridelava na isti površini mnogo več pridelka kot dozdaj. V zadnjih malo letih se je posrečilo podvojiti hektarski donos koroze z uvedbo križanih sort-hibridov in z izpopolnitvijo kmetijske tehnike. Isto se je doseglo s sirkom-ruščem, krompirjem in še z drugimi kmetijskimi kulturami. Pridelovanje pšenice pa je ostalo v bistvu tam, kjer je bilo pred 30 in več leti. S tem pa ni rečeno, da se niso strokovnjaki brigali, preiskovali in poskušali, kako bi izpopolnili kmetijsko tehniko glede pridelovanja pšenice in tako dvignili tudi hektarski donos. En tak poskus — zaenkrat samo poskus, ker še ni splošno priznan — je tudi sejanje pšenice v jamice.

Sejanje pšenice v jamice se izvrši s posebnim sejalnim strojem, ki je istočasno sejalnica — za razdeljevanje semena — in gnojilnik, ki položi primerno gnojilo v bližino semena v isto jamico. Jamice so oddaljene po 20 cm ena od druge, v vsako jamico pa pride 3 cm globoko položenih 4 do 5 semen in 0,6 gramov sestavljenega gnojila, iz semen se v vsaki jamici razvije pravcati grmiček, pri katerem zraste 20 do 25 stebel s klasi, na kvadratni meter pa 500 do 600 klasov, ki tehtajo 700 do 800 gr, kar je za 1 m² zelo visok pridelek.

Seveda mora biti zemljišče za setev dobro pripravljeno, globoko zrahljano in izdatno pognojeno.

Pri pojavu tretjega lista moramo pognojiti pod list s kakšnim solitrom — najbolje z amonijevim, pozneje pred stebeljevanjem pa še s kakšnim sestavljenim gnojilom, v katerem sta važna predvsem kalij in dušik. Z erbicidom je potrebno uničiti plevel.

Omenili smo še, da sejanje pšenice v jamice še ni splošno priznано kot boljše, a ima v Italiji že zelo mnogo navdušenih privrženecv, seveda pa tudi kakšnega nasprotnika. Prijatelji nove tehnike povdarjajo, da s to 1. prihranijo 80 odst. semena; 2. da je hektarski donos znatno višji; 3. da je zrnje boljše kakovosti, predvsem da ima višjo hektolitrsko (specifično) težo; 4. da je pridelek slame večji; 5. da se zaradi močnejše razvitih korenin in stebel zelo redko pojavi poleganje; 6. da se vsa dela lahko izvršijo strojno.

Prijatelji priznavajo, sovražniki nove kmetijske tehnike pa očitajo, da pšenica okoli 2 tedna pozneje dozori. Naši sejalci pšenice se bodo oprijeli nove kmetijske tehnike, ko se bodo na lastne oči prepričali, da je bolj donosna kot dosedanja. Zaprtili oči pa ne sme imeti noben napredni kmetovalec.

PRIDELOVALCI KORUZE V TREVISU

V okrilju pokrajinskega kmetijskega konzorcija v Trevisu so ustanovili posebno sekcijo »pridelovavcev koroze«. Sekcija si je zadala nalogo, da bo skrbela za pridelovanje tistih koruznih sort, po katerih je večje povpraševanje, da bo organizirala mehanižirano pobiranje in skupno prodajo pridelka; sekcija bo nadalje preizkušala še druge sorte, ki vzbujajo upanje, da bodo bolj odgovarjale, uvajala in izpopolnjevala bo kmetijsko tehniko za zvišanje proizvodnje in se borila proti rastlinskim boleznim in koruznim škodljivcem sploh.

Za letošnje obiranje koroze se je sekcija dobro pripravila in poskrbela tudi za potrebne prostore, kar ji je bilo tem lažje, ker je dobila znatno podporo od Trgovske zbornice.

SVETOVNA PROIZVODNJA KALIJA

Lansko leto se je svetovna proizvodnja kalija zvišala za 12 odst. in dosegla 104 milijone stotov. Višek izvira iz višjih proizvodenj v Kanadi, ZDA in ZSSR. Največje proizvajalke kalija na svetu so ZDA, Nemčija (Zahodna in Vzhodna) ter Francija.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Dejstvo, da je Gorica nehala biti glavno mesto pokrajine, je močno razburilo prebivalstvo. Na zidovih so se pojavile osmrtnice, ki naznanjajo »smrt mučeniškega mesta«. V znak žalosti so bile trgovine zaprte.

Popoldne so priredili meščani zborovanje v dvorani Telovadnega društva. Po sho-

129.

Dr. E. BESEDNJAK

du se je podal sprevod, ki se ga je udeležilo okrog 3000 ljudi, na vojaško pokopališče. Na čelu sprevoda so nosili črno zastavo in prapor mesta Gorice, ovit v žalni pajčolan.

Na pokopališču je imel kratek govor odvetnik Pinausig. Klical je iz grobov duhove padlih in jih rotil, naj razsvetlijo ministrski svet, da ne pogubi mesta. »Ne radi gospodarskih koristi, ampak zaradi koristi matere Italije vas kličemo na pomoč!« je dejal.

Po mestu visijo žalne zastave. Na Korzu so razjarjeni meščani pretepli mladeniča, ki je hotel žalno zastavo zažgati. Med fašisti se cpaža splošna pobitost, ker je njih vlada predala Gorico Vidmu. Šole so bile zaprte, demonstranti so sežigali lista Giornale di Udine in Il Piccolo.

VIDEM SE VESELI

Ko je prišla vest, da pride Gorica pod Videm, je zavladalo med videmskimi Italijani veliko veselje.

Videmski župan Spezzoti je v svojem navdušenju poslal kopo brzjavk, in sicer Mussoliniju, ministrom Giuratiiju, De Stefaniju in podministru Acerbu, kjer jim izraža globoko hvaležnost Vidma.

Vsi Videmčani pa niso istega mnenja. V krogih Italijanske ljudske stranke govore, da je bil korak vlade velik pogrešek. Po

njihovem mnenju bi bila morala vlada bolj trezno postopati. Čakati bi bila morala, da se uprava v celi Italiji spremeni in potem šele določiti nove meje Julijski krajini. Tako pa je zmagal nad pametjo Giunta in poslanec Giurati.

V Gorici se je sestavil poseben odbor, ki naj vodi brezobziren boj proti vladi toliko časa, dokler ne prekliče svojih sklepov. Toda glej, tedaj pošlje Mussolini brzjav v Gorico, v katerem ukaže Goričanom, naj nehajo s protesti in demonstracijami, kajti to povzroča **veselje med Slovenci tu — in onkraj meje**. Obljubil jim je, da se bodo sklepi vlade spremenili pozneje, ko bodo Slovenci na Goriškem **poitalijančeni**.

Kar na mah so se goriški Italijani poskripli, s cest so umaknili žalne zastave, mesto je iznenada utihnilo. Jasno je, da je fašiste, ki so rojeni v Gorici, neprijetno zadela odredba fašistovske vlade, da se uniči samostojnost goriške dežele in samostojnost Gorice.

Tudi brzjavke, ki jih je poslal Mussolini Bombigu, fašistom in italijanski javnosti, da so za Goriški neprijetno odredbo merodajni oziri na državno in narodno celoto, niso mogle pomiriti in zadovoljiti fašistov, rojenih na Goriškem.

LASKANJA

Sedaj, ko je Videm dosegel, kar je hotel, se dela zelo prijaznega Goričanom. Videmski župan Spezzoti je poslal senatorju Bombigu ljubeznivo pismo.

»Vam, Juri Bombig, ki ste za sveto Gorico toliko delovali in trpeli, pošilja naš Videm iskreno in ljubezni polno poročilo. Poslušajte in doumite našo besedo.

To zahtevajo vaši veliki pokojniki, ki niso imeli tolažbe, da pozdravijo bleščečo zarjo svobode. To zahtevata Carlo Favetti in Orazio Rismondo. (Ta dva moža sta znana goriška rodoljuba). To zahtevajo trepetajoči duhovi naših junakov iz Osoppa in Maghere ter vsi oni, ki jih je dala Avstrija postreliti. To zahtevajo vaši mučeniki, vaši preganjanci in več kakor štirinaest tisoč vojnih sirot.

Kaj hoče Gorica? Biti hoče sredi tujerodnega ljudstva še vedno središče, iz katerega se širi italijanstvo. Kaj hoče Videm? Ustvariti hoče z združenom Furlanijo najmočnejšo trdnjavo in največjo silo narodnega prodiranja na najbolj občutljivi meji domovine.

Pri izvrševanju velike naloge bo potreboval Videm vsestranske pomoči Gorice, kakor mora imeti Gorica popolno gotovost, da bo Videm z njo sodeloval v popolnem bratstvu.

Čemu bi si torej napovedovali vojno? Ali mislite, da ne gledajo več na nas sovražniki s srpami očmi, v katerih se bliska stari gnev in nov pohlep?

Nič ne sme več ločiti Vidma od Gorice in Gorice od Vidma. Obe sestri morata sedaj razširiti roke, da se objameta...«

Pismo župana Spezzotija goriškemu senatorju Juriju Bombigu je doseglo svoj namen. Senator je po daljšem premišljanju poslal Spezzotiju svoj odgovor.

V njem pravi, da je z ganjenim srcem sprejel poziv, naj se sestrski mesti Videm in Gorica v ljubezni objameta. »Gorica Mučenica in Sveta je sicer v dno duše občutila bridko boleost, vendar se je z vojaškim pogumom in resnično disciplino uklonila volji vlade. Zato morem ljubeznivo stisniti roko, ki mi jo Vi, častiti župan, prvi prožite v imenu Vidma.«

S tem je bilo konec žalosti, črne zastave so zginile, mesto se je pomirilo.

(Dalje)

BITKA PRI SISKU

4. I. STEKLASA

Andrej Turjaški je torej tedaj zapovedal, da so se zbrali Stefan Graswein, poveljnik koprivniški, Jurij Labohar in Mihael Sekelj, poveljnika križevske trdnjave, Albin Graswein iz ivaniške trdnjave ter ostali poveljniki sosednih utrjenih mest s hrvaškimi in slovenskimi četami, ki so takoj nato odšle nad Hasana. Ta pa se je bil med tem srečno umaknil in le zadnjo turško četo pod Ali begom in Osman begom so naši dohiteli ter napadli. Turki so bili premagani in hrvaško-slovenske čete so rešile 400 kršćanskih ujetnikov ter odnesle s seboj 120 turških glav kot dokaz svoje lepe zmage. Tudi Hasanovi topovi so prišli našim v roke, ker jih njegova vojska ni mogla pravočasno izvleči iz močvirja. Hasan je sicer pisal po nje nadvojvodi Ferdinandu v Gradec, da mu jih vrne, a ni dobil niti odgovora.

Ker je pa medtem tudi hrvaški ban Tomaž Bakač napadel Turke ter jim vzel trdnjavo Moslavino, se je Hasan paša pritožil po svojem poslancu Rustanu begu na turškem dvoru v Carigradu, da so cesarski prekršili mir ter s tem zaslužili, da se jih ostro kaznuje. Njegov prijatelj Sinan paša je bil največji zagovornik teh lažnivih trditvev. Ko je še omenil, da verolomni cesar Rudolf II. že dve leti ni plačal dolžnega davka, je dal sultan Hasanu obsežno pooblastilo, da se je mogel pripravljati za novo vojno. Ta ni dolgo čakal, temveč se je spustil z nabranimi četami proti Kolpi, kjer je osvojil dve trdnjavi, Goro in Hrastovico. Da se mu pa ne pripeti več taka nezgoda kakor zadnjikrat, ko je moral pobegniti, je dal pregledati vso okolico obeh trdnjav ter se končno odločil sezidati novo trdnjavo v kotu, kjer se izliva rečica Petrinja v Kolpo. Ker ni imel pripravljene dovolj gradiva, se ni mogel takoj lotiti gradnje, temveč je vse odložil na prihodnje leto.

Od tam se vzdigne Hasan proti Sisku, ker se je hotel maščevati za padec Moslavine. Misli je, da se bo posadka v Sisku prav tako hitro poda'a, kakor ona v Gori in Hrastovici. A Hasan se je zelo zmotil. Tukaj je zadel na odločnega branitelja mesta, namreč na Nikolaja Mikačiča, ki je sklenil braniti trdnjavo do zadnje kaplje krvi. Mikačič je bil mož majhne postave, ali velikega duha, ljubeznivega govora in človeškega srca, vendar bi nikdo ne bil verjel, da je tak junak, kakršnega se je izkazal kasneje. Ko je torej Hasan videl, da se kristjani njega ne bojé, je začel na trdnjavo streljati da bi razrušil zidovje ter potem napadel trdnjavo. Tri dni je streljal na grad iz malih topov, a ni mogel zidu nič škoditi. Potem je začel Mikačiču groziti, če mu ne preda trdnjave; ali vse to ni nič pomagalo. Ko je pa končno tudi sam spoznal, da mu manjkajo sile za osvojitve Siska, se je vrnil z vojsko proti Bosni. Se poprej je sporočil Mikačiču, da bo v kratkem zopet prišel še z večjo silo in močnejšimi stroji za obleganje in da mu bo že takrat vrat zavil.

Kar je bil Hasan hrabremu Mikačiču sporočil, to je tudi v resnici izvršil. Čez zimo se je neprenehno pripravljal za vojno in že spomladi leta 1592 je prihrumel na Hrvaško ter se utaboril pri Brestu. Nato je položil temelj novi trdnjavi, ki je dobila ime Petrinja po rečici Petrinji, ter jo končal spričo naše vojske. Ta se je bila zbrala na glas, da bo Hasan zopet udaril na kristjane, in se je utaborila tudi blizu Bresta. Tukaj je bil hrvaški ban s svojimi velikaši, potem karlovški general Andrej Turjaški in koprivniški poveljnik, a končno so prispele sem tudi slovenske čete in sicer 600 konjenikov pod vodstvom Krištofa Turjaškega. Zaradi nesloge poveljniki niso udarili ob pravem času na sovražnika, ki je mogel medtem, ko so se naši prepirali, lahko dogotoviti trdnjavo. Mikakič je spoznal, da je jokaje prosil generala Andreja Turjaškega naj ne razpusti vojske brez boja, da se zastoj ne potroši toliko hrane in denarja.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Z olimpiade v Tokiu

V soboto, 10. oktobra, so v Tokiu svečano odprli XVIII. olimpiado, ki ni samo največja športna manifestacija na svetu temveč tudi največji plemeniti zbor mladine iz vseh petih celin, različnih narodov, ras, barv, ver, mnenj in socialnih razredov. Velikost in znanost, dokazujejo, da razdalje nič več ne pomenijo, kakor postajajo vse bolj manjše ostale razlike med človeštvom. Polnih štirinajst dni bo ves svet slavil olimpijsko idejo bratstva v težnji po blaginji človeštva.

80 tisoč ljudi je prisostvovalo lepi in neverjetno izpopolnjeni slovesnosti. Zelo lepo je bilo poslušati olimpijsko himno, ki jo je zaigrala godba sestavljena iz 565 godcev, ko so dvigali na najvišji drog olimpijsko zastavo; presenetljivo je bilo gledati osem tisoč golobov, ki je v krogu nad stadionom vzletelo proti nebu, kjer so reaktivna letala narisala olimpijske kroge. Očarljivo je bil pogled na deset tisoč raznobarnih balončkov, ki so se dvigali proti nebu, potem ko so se iz za stadiona oglasili topovi in potem ko so se na elektronskem semaforju pojavile besede: hitreje, višje in močnejše!

Slovesen je bil tudi takrat mimohod moštev, ki so ga po tradiciji odprli Grki. Sledile so nato ostale reprezentance, med temi Alžirska, z dvema predstavnikoma, bolivijska, katere edini reprezentant je bil hkrati zastavonoša, kubanska, katere tekmovalci so vihrali japonske zastave, abesinska z maratonskim zmagovalcem Bikila na čelu, združena nemška, katere zastavo je nosila mlada in odlična Ingrid Kramer, italijanska, z atletičarji v plavalih sukničjih in z Delfinom, večkratnim olimpijskim zmagovalcem v sabljanju, na čelu, norveška s princem Haraldom kot zastavonošem, ameriška, za katero je bil zastavonoša metavec krogle O'Brien, močna reprezentanca Sovjetske zveze z Vlassovom na čelu, ki je z eno samo roko krepko držal zastavo, jugoslovanska s Cerarjem kot zastavonošo, in japonska, ki je zaključila dolgi mimohod. Japonci, oblečeni v rdečih sukničjih in belih hlačah, v rdečih krilih, so bili deležni navdušenega ploskanja.

V nedeljo so se začele tekme, ki bodo trajale štirinajst dni.

Prvo zlato kolajno je osvojil Rus Aleksij Vakhov, ki je zmagal v dviganju uteži bantam kategorije. Na častna mesta sta se uvrstila Madžar Foldi in Japonec Ichinoseki. V peresni kategoriji je bil prvi Japonec Yoshinobu, drugi je bil Berger (ZDA) in tretji Nowak (Poljska). Poljaki so se izkazali v lahki kategoriji, kjer so osvojili tako prvo (Baszanowski) kot tretje mesto; drugo mesto si je osvojil sovjetski tekmovalac.

Amerikanec Schollander je bil prvi v plavanju na 100 m. prosto. V tekmi na 200 metrov hrbtno je bil prvi Američan Graef, ki je porušil tudi svetovni višek (2'10"3). Američanka sta si osvojila tako drugo kot tretje mesto. Tudi Sovjetska zveza se je izkazala v plavanju, in tokrat prvič. Prosumenškova je bila prva v tekmi na 200 m prsno, pred Američanko Kolb in sorojakinjo Babaninovo. Avstralka Frazer je zmagala v tekmi na 100 m prosto z odličnim časom 59"5. Na ostalih mestih sta Stouderjeva in Elisova, obe iz ZDA.

Nemka Ingrid Kramer je tudi v Tokiu potrdila, da je najboljša skakavka v vodo in preprečljivo zmagala v tekmi iz treh metrov. Druga je bila Callierova in tretja pa Villardova.

94 DRŽAV — 20 ŠPORTOV — 163 KOLAJN

Letošnja olimpiada je osemnajsta po vrstnem redu. Prve olimpijske igre so bile leta 1896 v Atenah, katerih se je udeležilo 13 držav. Druga olimpiada je bila leta 1900 v Parizu z udeležbo 19 držav. Sledile so olimpijske igre v Saint Louisu leta 1904 (11 držav), v Londonu leta 1908 (22 držav) in v Stockholmu leta 1912 (28 držav). Zaradi prve svetovne vojne niso tekmovali leta 1916. Z veseljem so športniki vsega sveta pozdravili sedmo olimpiado, ki je bila v Antverpnu in katera je zbrala 29 držav. Štiri leta kasneje se je v Parizu zbralo kar 44 držav, v Amsterdamu, leta 1928, jih je bilo že 46. Desete olimpijske igre so bile na sporedu v Los Angelesu in tekem se je udeležilo 37 držav. Leta 1936 je bila olimpiada v Berlinu in število udeležencev držav se je povečalo na 49! Vojna vihra ni dovolila, da bi se odvijale olimpijske igre tako leta

1940 kot leta 1944. Po dvanajstih letih so se v Londonu zbrali tekmovalci 59 držav. Število nastopajočih držav se je stalno večalo: leta 1952 v Helsinkih jih je bilo 69, leta 1956 v Melburnu jih je bilo 68 in leta 1960 v Rimu se je zbralo kar 84 držav. Letos v Tokiu jih je kar 94!

V Tokiu je na sporedu dvanajst športnih disciplin in podelili bodo s tem kar 163 zlatih svetinj. Največ kolajn ima lahka atletika, in sicer kar 36; sledita plavanje z 22 svetinjami, rokoborba 16, telovadba 14 in boks 10 kolajn. Podelili bodo kolajne v sabljanju (8), v dviganju uteži (7), v jahanju (6), (7), v kanujih (7), v kolesarstvu (7), v jahanju (6), v streljanju (6), v jadranju (5), v judu (4), v odbojki (2), v modernem peteroboju (2), v nogometu (1), v hokeju na travi (1), v košarki (1) in v waterpolu (1).

Samo Japonci nastopijo v vseh dvajsetih športnih panogah. Štiri države bodo tekmovali v 18 disciplinah, in sicer Sovjetska zveza (odsotna bo v nogometu in v hokeju na travi), ZDA (odsotne prav tako v nogometu in v hokeju na travi), Avstralija (odsotna v nogometu in v odbojki) in Združena Nemčija (odsotna v košarki in odbojki). Italija in Madžarska nastopata v sedemnajstih športih. Italijani ne tekmujejo v nogometu, v odbojki in v hokeju na travi, Madžari pa na hokeju na travi, jahanju in v judo športu. Sledijo: Velika Britanija in Južna Koreja 16, Kanada, Svica in ZAR 15, Argentina, Finska, Francija, Mehika in Romunija 14, Avstrija, Belgija, Švedska, Čehoslovaška, Nizozemska in Poljska 13, Norveška in Španija 12, Brazilija in Nova Zelandija 11, Jugoslavija, Bolgarija, Indonezija, Iran, Malezija in Filipini 10, Danska, Indija in Pakistan 9, Irsk, Formosa, Portugalska, Urugvaj in Tajlandija 8. Sledi nato še 53 držav z manjšim številom nastopov.

Kateri športi so najbolj razširjeni? Brez dvoma največ držav se udeležijo lahke atletike. V tej vrhunski športni panogi se je vpisalo kar 86 držav. Na drugem mestu je boks, ki ima 62 držav, na tretjem streljanje 57. Sledijo: plavanje (54), dviganje uteži (50), kolesarstvo (48), rokoborba (47), jadranje (46), telovadba (36), sabljanje (35), veslanje (32), judo (30), kanu (25), jahanje (22), moderni peteroboj (18), košarka (16), hokej na travi (16), nogomet (14), waterpolo (13) in odbojka (12).

TOKIO BO PRESEGELO RIM

»Eno je gotovo: Tokio bo še presegel Rim, kakor je Rim pred štirimi leti presegel Melbourne. Japonci bodo uprizorili igre superlativov«, je zapisal neki evropski dnevnik. »Organizacija letošnjih olimpijskih iger zaseneči glede stroškov vse, kar je veljalo doslej za višek. Toda tudi šport v Tokiu ne bo zapostavljen. Po splošnem pričakovanju športnih strokovnjakov bodo doseženi v marsikateri športni panogi rezultati, kakršnih si ni bilo mogoče pred 20 ali 30 leti niti misliti. Meje človeške zmogljivosti še vedno niso dosežene — tudi to bo Tokio ponovno dokazal.«

MED »SUMLJIVIMI« NA OLIMPIADI

Nekateri evropski listi so prinesli napovedi o lahkotletih, ki so »sumljivi«, da bodo dobili v Tokiu kako medaljo, zlato, srebrno ali bronasto. Med »sumljivimi« smo našli Italijana Ottolino (na 200 m) in Slovenko Stamejčičevo iz Celja (na 80 metrov z zaprekami). Enak najboljši čas na svetu kot ona imata še dve drugi in sicer Nemka Balzerjeva in Rusinja Pressova.

Odločilna tekma v finalu na 80 m z zaprekami bo 19. oktobra. Italijani pa bodo že 17. oktobra vedeli, če si je Ottolina res priboril kako medaljo.

OLIMPIJSKI DROBIZ

• Leta 1966 bodo v Lausanni izbrali mesto kjer se bodo odvijale olimpijske igre leta 1972. Znano je, da bo prihodnja olimpiada v Mehiki leta 1968. Določili bodo tudi, da postaneta tudi ruščina in španščina neuradna olimpijska jezika. Uradna jezika sta francoščina in angleščina.

• Bolgari hočejo na vse načine vključiti med olimpijske igre tudi žensko košarko.

• Najboljši čilski konj Gitano je nenadoma poginil v letalu, ki ga je peljal v Tokio. Njegova smrt je tako razburila ostale konje, da so začeli poskakovati in s tem spravili v resno nevarnost letalo.

• Japonska policija je tako dobro izurjena, da kar v desetih sekundah dvigne avtomobil, ki ga je pustil lastnik na prepovedanem mestu.

• Letosnje olimpijske igre so prekrstili v »olimpiado elektrone«, ker so Japonci vse elektrificirali in povsod postavili številne gumbje, kazalce in podobno, da olajšajo delo sodnikom in tekmovalcem. Številne olajšave in ugodnosti imajo tudi gledavci.

„Borov“ športni teden

Športno združenje Bor iz Trsta bo tudi letos, kot že več let doslej, priredilo tradicionalni »športni teden«. To bo že sedma izdaja te prireditve, ki je največja športna manifestacija v zamejstvu živečih Slovencev. »Športni teden« je že ob svojem rojstvu naletel na izredno ugoden sprejem pri slovenskih tržaških športnikih, kasneje pa se je razvil v množično športno manifestacijo, ki bi bila lahko s svojo organizacijsko obliko, udeležbo tekmovalcev in gledalcev, pa tudi s kakovostjo, v čast tudi številnim večjim in predvsem denarno bolj podprtim društvom, kot je ta slovenski športni klub v Trstu. Prireditve je prejšnja leta privabila do 400 tekmovalcev in verjetno tudi letos ta številka ne bo mnogo nižja. Spored tekmovalj bo izredno pester: odbojka, košarka, namizni tenis, atletika, med dvema ognjema, šah, tekovanje motorjev in avtov, planinsko-orientacijski pohod in streljanje z zračno puško. Odprtje tedna bo 24. oktobra zvečer, zaključek pa 4. novembra, ko bo na vrsti nagraditev najboljših posameznikov in društev.

Razen v strogo športnih disciplinah, razpisuje SZ Bor kot prireditelj ob tej priliki tudi tri natečaje: literarnega, slikarskega in fotografskega. Vsi trije morajo zajemati snov s področja športa, telesne vzgoje, skavtizma, taborništa, planinstva itd.

Kot prejšnja leta, vlada tudi letos za nastop na »tednu« veliko zanimanje. Toda do zmage bo zelo težko priti, kajti v skoraj vseh panogah bo kakovost zelo visoka. Temu se ne smemo čuditi, saj bodo v mnogih panogah nastopili tekmovalci iz vrst slovenske manjšine, ki so se uvrstili v tržaško, pokrajinsko in celo italijansko državno reprezentanco. Tekmovalca bodo zato na kakovostni ravni, ki bo na primer že v polfinalu odgovarjala 3. italijanski ligi, v finalu pa gotovo drugi. Tudi rezultati atletskega in namiznoteniskega tekmovalja bodo enakovredni onim, ki jih dosegajo na prireditvah tržaškega ali pokrajinskega značaja.

Prireditve torej ne bo razočarala niti bolj izbirčnega ljubitelja športa, saj bo lahko vsakdo ugotovil, da je danes med našo mladino že mnogo športnikov, ki so nam s svojimi storitvami, borbenostjo in športno moralno lahko samo v ponos.

T.O.

S sosednje strani:

SVETA GORA

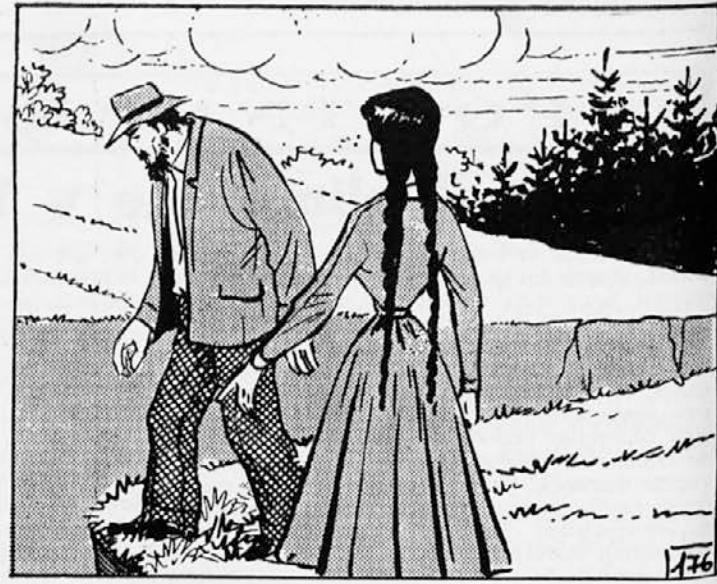
V nedeljo je poromalo na Sveto goro nad tristo oseb iz Gorice. Romanje so organizirali mestni župni uradi. Kljub slabemu vremenu so se odpeljali udeleženci v avtopulmanih preko bloka, kjer so obojne obmejne oblasti prijazno in hitro opravile predpisane preglede. V svetogorskem svetišču je imel stolni prošt Soranzo slovesno mašo. V baziliki se je nabralo poleg goriških še nad tisoč drugih romarjev s Tržaške in iz slovenskih krajev. Složno je donelo petje v obeh jezikih pred oltarjem svetogorske Kraljice.

Pater gvardijan je izrazil svoje zadovoljstvo nad veliko udeležbo romarjev italijanske narodnosti iz Gorice. Pa tudi ti so se vsi zadovoljni vračali v zgodnjih popoldanskih urah domov. Spričo vedno večjega obiska izletnikov in romarjev na Skalnico ali Sveto goro, bi bilo treba resno vzeti v roke popravo žičnice iz Solkana do vrha. Brez dvoma bi prinesla dosti dobička novogoriškemu okraju. Toliko se govori o izboljšanju turističnih naprav, ta točka je pa še vedno zanemarjena.

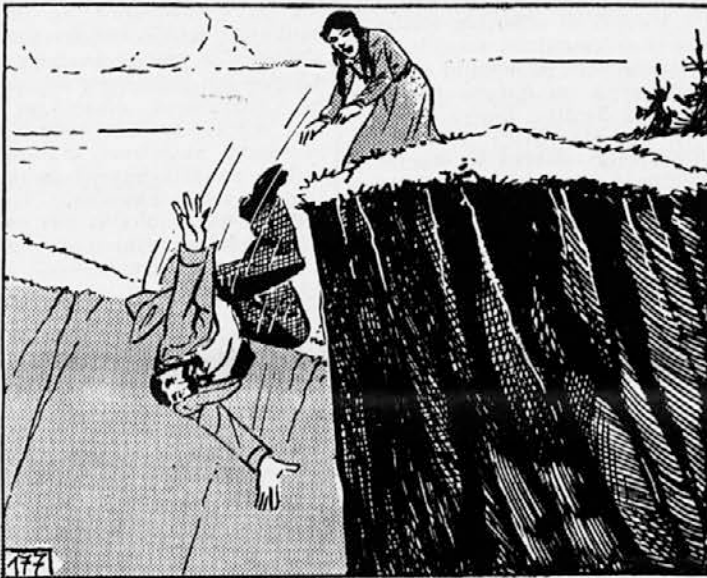
Skupina slikarjev iz Čedadada je odprla pred kratkim svojo kolektivno razstavo na Jesenicah. Razstava spada v okvir kulturnega sodelovanja med obmejnima področjema.

175. Da, smehljala se mu je, čeprav se ga je bala. Njegov obraz se ji še nikoli ni zdel tako hudoben in grd, kakor v tistih trenutkih. Preden je mogla spregovoriti, se ji je približal, ji z dlanmi objel obraz in zaril grobe prste v njene svilene lase. »Ka Sakahet!« je zaklical. »Tvoj oče mi je dejal, da mi boš sama odgovorila. Pa ne potrebujem odgovora!«

176. V Nepeesi sta oživila bes in sovraštvo. Jezno je odbila njegeve roke. V njenih očeh je plamtela tolikšna jeza, da je vsiljivec za trenutek obstal. Pogledi so ga naravnost žgali. Z drhtečim glasom je Vitka Vrba spregovorila: »Žival črna! Le kako si upaš? Glej, pripeljala sem te do svojega jezercja, da bi ti dala odgovor!«

177. Ko je iztegnila roko proti prepadu, je McTaggart za trenutek pogledal v globino. Takrat se je Nepeesa nasmejala in ga smejoč sunila v hrbet. »Izvedel si moj odgovor, gospod iz Lac Baina!« je porogljivo vzkliknila. McTaggart je na robu pečine omahnil. Med zaničljivim mladenkinim smejanjem je z glavo navzdol padel v globoko jezerce.

178. Z roba jase je ta dogodek opazoval Pierrot. Olajšano je zavzdihnil in se skril nazaj v gozd. Vitka vrba pa je pokleknila in se nagnila nad prepad. Bush McTaggart je izginil. Padel je kot velika klada in jezerce se je zgrnilo nad njim s pljuskom, kot da bi se zmages avno smejalo. V Nepeesi je kar igralo od maščevalnega zadovoljstva.

179. Ko se je McTaggart dvignil na površino, je začel s sunkovitimi zamahi plavati proti bregu. Pogledal je navzgor in opazil Nepeesin obraz, uokvirjen v prelepe kite, ki so se spuščile nizko čez rob prepada. Porogljivo ga je gledala. Se vedno ga je hitela zmerjati: »Surovež, žival!« In metala je proti njemu vejice in kamenčke.

180. Ko je McTaggart priplaval do brega, je Nepeesa odšla. Stekla je čez jaso in padla očetu v objem. Razburjeno je dihala in se veselo smejala. »Dala sem mu odgovor, ki ga zasluži, oče! Ohladil se je v jezercu!« Ze se mu je iztrgala iz rok in izginila v gozdu. Pierrot ni pohitel za njo. »Gromska strela!« je vzkliknil in se nasmejal.